

ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΚΑΣΤΟΡΕΙΟΥ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΟΣ "Ο ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ" • ΤΕΥΧΟΣ 40 ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2018

Περιμένοντας το αντάμωμα

Φωτο: Βασίλης Χ. Λαγανάς

Δήμος
Καστορίου

Σελ. 3

Άγιος Μάμας: ένα όνειρο γίνεται
πραγματικότητα

Σελ. 4-5

Η ΑΕ Πελλάνας Καστορίου
στη Γ' Εθνική

Σελ. 8

Δε θα τοποθετηθώ επί του θέματος του ονόματος των Σκοπιών, ο καθένας έχει τη γνώμη του, τεκμηριωμένη ή ατεκμηριωμένη, ιδεολογική ή όχι. Στο μυαλό μου έρχεται ο επίλογος από το βιβλίο του Μαρκ Μαζάουερ «Θεσσαλονίκη πόλη των φαντασμάτων: Χριστιανοί, Μουσουλμάνοι, Εβραίοι 1430-1950», εκδομένο το 2004. Γράφει λοιπόν «Ένα άλλο μέλλον μπορεί να χρειάζεται ένα άλλο παρελθόν, χωρίς αποσιωπήσεις και προπάντων χωρίς στερεότυπα και ιδεοληψίες. Διότι, διαφορετικά, είναι περισσότερο από βέβαιο ότι θα το αναπαραγάγεις.». Ο Μαρκ Μαζάουερ είναι Βρετανός ιστορικός και συγγραφέας, σή-

μερα καθηγητής στο πανεπιστήμιο Κολούμπια στις ΗΠΑ, ο οποίος είναι επιστημονικά αλλά και προσωπικά γνώστης της Ελλάδας. Εξάλλου έχει γράψει και άλλα βιβλία για την Ελλάδα.

Σε συνέχεια αυτού σας προτείνω να διαβάσετε το άρθρο στις Κάρεν Καλίσας Χιώτη «Και του χρόνου στην πατρίδα» Οι Έλληνες της Πολωνίας» στις σελίδες 16 και 17 αυτού του τεύχους. Έτσι όπως πρέπει να αναζητούμε την πραγματικότητα.

Η Ελλάδα γιορτάζει κάθε τόσο τις μνήμες της, πρόσφατα, στις 19 Μαΐου την ημέρα μνήμης για τη γενοκτονία των Ποντίων, και ο Πολυδεύκης έχει την τιμή από το Γιώργο Μυρίδη να δημοσιεύσει

την τραγική και σπαρακτική ιστορία μιας γυναίκας που έζησε στη Νέα Λιβερά.

Οι προετοιμασίες για το αντάμωμα – ξανασμίξιμο των συμπατριωτών μας από το εξωτερικό βρίσκονται στην αποκορύφωσή τους. Πρέπει να δώσουμε συγχαρητήρια στην οργανωτική επιτροπή στην οποία συμμετέχει και ο Πολυδεύκης, με πρόεδρο τον καθηγητή του ΕΜΠ Νίκο Ανδριανόπουλο και μέλη σπουδαίους συμπατριώτες μας. Επίσης πρέπει να δώσουμε συγχαρητήρια στο σύλλογο Λουσίνια που με ίδιους πόρους και προσωπική εργασία φιάχνει τον Άγιο Μάμα και τη Βάγια. Η αλλαγή όπως θα δείτε στις σελίδες 4 και 5 είναι εντυπωσιακή.

Εξαιρετική η ιδέα του πατριώτη μας, Καστρίτη, Γιώργου Κακούνη να γίνει αναβίωση του αλωνίσματος στο Καστρί. Το χωράφι έχει σπαρθεί, θα θεριστεί, τα εργαλεία ετοιμάζονται, τα άλογα έτοιμα και σας περιμένουμε για αλώνισμα. Ευχόμαστε να έχουμε πολλούς συμπατριώτες από το εξωτερικό, ήδη οι πρώτες αφίξεις άρχισαν, όπως θα δείτε στα Κοινωνικά, και μεγάλη επιτυχία στις εκδηλώσεις.

Το καλοκαίρι προσδοκούμε να ανταμώσουμε όλοι –εξωτερικού και εσωτερικού– στο Καστόρι, να δροσιστούμε κάτω από τα πλατάνια στον Κάστορα, στον Άγιο Μάμα και στον Πισαγιάννη και να ανέβουμε στον Ταΰγετο.

Καλή αντάμωση

Έντυπη Εφημερίδα
«ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ»
Ιδιοκτήτης: Πολιτιστικός Σύλλογος Καστορείου
«ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ»

Ταχυδρομική Διεύθυνση:

Καστόρειο Λακωνίας, τ.κ. 23059
τηλ.: 6973208890, 6944377514
<http://kastori.gr>, <http://polydefkis.gr>
e-mail: info@polydefkis.gr

Εκδότης: Η Πρόεδρος Ευγενία Λαμπή

Συντακτική Επιτροπή

Βαρβάρα Κεμερίδου, Γιάννης Αρφάνης, Ελένη Βλαχογιάννη, Θεοδώρα Δαρειώτη-Πελεκάνου, Ευγενία Λαμπή, Δημήτριος Πελεκάνος, Καίτη Σμυρνιού, Αγγελική Βαριαδάκη-Παρασκευοπούλου, Γιώργος Σκαφιδάς, Γαρυφαλιά Ρουμελιώτη,.

Σύμβουλος Έκδοσης: Θάνος Ξυδόπουλος

Αγροτικά, Αθλητικά: Γιώργος Σκαφιδάς

Επιστημονικά: Ευγενία Λαμπή,

Κοινωνικά: Ελένη Βλαχογιάννη, Καίτη Σμυρνιού

Περιβαλλοντικά: Γιάννης Αρφάνης

Πολιτιστικά - Λαογραφικά: Βαρβάρα Κεμερίδου, Θεοδώρα Δαρειώτη-Πελεκάνου

Φωτογραφικό υλικό: Βασίλης Λαγανάς, Κω/νος Χ. Λαγανάς, Γιάννης Αρφάνης, Γιώργος Κουρεμπής, Γιώργος Λαγανάς, Θ. Ανδριανός, Π. Γεώργαρης, Καίτη Σμυρνιού, Ηλίας Γρηγοράκης

Χορηγίες: Καίτη Σμυρνιού

Καστανιώτικα: Γιώργος Λαγανάς

Ανταποκριτές

Καστόρι - Βόρειοι Δήμοι: Δημητράκης Κραμποβίτης, Θεόδωρος Αλαφóγιαννης, Παναγιώτης Λαμπράκης, Θανάσης Δημητράκοπουλος, Νίκος Λαγανάς

ΗΠΑ, Βοστώνη: Eugenia Markos,

Νέα Υόρκη: Panagiotis Pantazis, Αλάσκα: Maria Bascous

Αυστραλία: Angela Vasilas, M. Gylopidis

Παραγωγή - Εκτύπωση: Stilvopress, 25ης Μαρτίου 124, Περιστέρι, τηλ.: 210 57 81 638, e-mail: stilvopress@gmail.com

Καστανιώτικα

Την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές είναι σε εξέλιξη το παγκόσμιο κύπελλο ποδοσφαίρου το γνωστό σε όλους «Μουντιάλ». Τώρα ο καθένας ανά πάσα στιγμή και από διάφορα μέσα μπορεί να το παρακολουθήσει: από την τηλεόραση, τον υπολογιστή του, το τάμπλετ, το κινητό.

Όμως το μακρινό 1970 η παρακολούθησή του Μουντιάλ ζωντανά ήταν μόνο από το ραδιόφωνο αφού στην περιοχή δεν υπήρχε ούτε μια συσκευή τηλεόρασης.

Στην κοντινή Αλευρού όμως κάτι γινόταν, η πληροφορία σε όλους μας τους πιστορικάδες ήταν έγκυρη: ο Βασίλης ο Βούλγαρης με μια ολοκαίνουργια τηλεόραση και με διαφορά μαγικά, για να πιάσει σήμα. Θα αναμετάδιδε το παγκόσμιο γεγονός, το Μουντιάλ του 1970.

Έχω εμπρός στα μάτια μου τον ημιτελικό Ιταλία - Δ. Γερμανία 4-3 (το ματς του αιώνα) και τον τελικό Βραζιλία - Ιταλία 4-1. Οι μαγικές ντρίμπλες του Πελέ, η πορτοκαλάδα που κρατούσα στα χέρια μου, τα χαρούμενα πρόσωπα των φίλων μου που μαζί βλέπαμε το ματς, τον Βασίλη με ένα κατασβίδι και κάτι καλώδια μη γίνει καμία στραβή, και τον πατέρα

του σε μια άκρη να παρακολουθεί την κοσμοσυρροή στο ταπεινό μαγαζάκι του...

Λίγο πριν τα μεσάνυχτα περιχαρείς που είχαμε δει τον πρώτο μας τελικό του Μουντιάλ πήραμε με τα πόδια το δρόμο για την Καστανιά κάτω από τον έναστρο ουρανό αναλύοντας το μεγάλο ματς.

Ας έρθουμε όμως στην εποχή μας. Ίσως να το διαβάσατε, ίσως να ακούσατε κάτι, για τον ταλαντούχο γιο τού μακαρίτη Βασίλη Βούλγαρη, τον Παναγιώτη.

Ζει στο Βερολίνο, ασχολείται επαγγελματικά με τη μουσική, έχει δικό του συγκρότημα μουσικής, και ήδη έχει εκδώσει το πρώτο του βιβλίο με τίτλο «ΑΕΡΟΣΤΑΤΟ» από τις εκδόσεις «ΛΕΜΒΟΣ». Του ευχόμαστε από καρδιάς να είναι πάντα δημιουργικός.

Θέλω άλλη μια φορά να υπενθυμίσω πατριώτες δυο πράγματα που θα τα βρούμε εμπρός μας: τις ανεμογεννήτριες στη Γραμμένη Πέτρα στον Ταΰγετο και την κατασκευή κόμβου στον νέο αυτοκινητόδρομο στον κάμπο.

Γεια σας πατριώτες

Ο Καστανιώτης
gld@otenet.gr

Δήμος Καστορίου: Σύσταση, εξέλιξη, πληθυσμός, διοικητικές μεταβολές (1835-1997)

Η πρώτη Διοικητική διαίρεση της Ελλάδας έγινε το 1828 από τον κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια με το Ι΄ ψήφισμα της 13ης Απριλίου 1828. Ορίστηκαν δεκατρία θέματα ή τμήματα ή επιτροπείς με επιμέρους επαρχίες και έκτακτους επιτρόπους για κάθε ένα.

Η διοικητική αυτή διαίρεση διατηρήθηκε μέχρι το 1833, όταν η Αντιβασιλεία άλλαξε τη διοικητική διαίρεση και εφάρμοσε τη Διοικητική διαίρεση της Ελλάδας του 1833 με τη δημιουργία δέκα νομαρχιών και 42 επαρχιών και επιμέρους δήμων.

Η διοικητική διαίρεση του 1833 καθορίστηκε από την Κυβέρνηση Μαυροκορδάτου, στους πρώτους μήνες της διακυβέρνησης της χώρας από την Αντιβασιλεία μετά την άφιξη του Βασιλέα Όθωνα στην Ελλάδα. Με βάση αυτή τη διαίρεση, που τέθηκε σε εφαρμογή με το Βασιλικό Διάταγμα της 3/15 Απριλίου του 1833 «Περί διαιρέσεως του Βασιλείου και της διοικήσεώς του», η επικράτεια του Ελληνικού Βασιλείου χωρίστηκε σε δέκα νομούς / νομαρχίες και 42 επαρχίες. Επικεφαλής της κάθε νομαρχίας ήταν ο νομάρχης, ανώτερο διοικητικό όργανο στη διοικητική διεύθυνση του νομού, με υπαγόμενες επαρχίες και δήμους, τα καθήκοντα του οποίου ορίστηκαν με το από 25 Απριλίου του 1833 Βασιλικό Διάταγμα «Περί της αρμοδιότητας των νομαρχών και περί της κατά τας νομαρχίας υπηρεσίας». Τη διαίρεση αυτή ακολούθησε στη συνέχεια και η διοικητική σύσταση-αναγνώριση ισάριθμων μητροπόλεων με εξαίρεση εκείνη της Μάνης (Γυθείου).

Πρώτοι νομάρχες του Βασιλείου της Ελλάδος, που ορίστηκαν με την παραπάνω νομοθεσία ήταν, ξεκινώντας από την νομαρχία πρωτεύουσας, οι:

- Φραγκίσκος Μαύρος (Αργολίδος και Κορινθίας),
- Γεώργιος Γλαράκης (Αχαΐας και Ήλιδος),
- Κωνσταντίνος Ζωγράφος (Αρκαδίας),
- Δημήτριος Χρηστίδης (Μεσσηνίας),
- Ανδρέας Μεταξάς (Λακωνίας),**
- Αναγνώστης Μοναρχίδης (Ακαρνανίας και Αιτωλίας),
- Ιωάννης Αμβροσιάδης (Φωκίδος και Λοκρίδος),
- Μιχαήλ Σχινάς (Αττικής και Βοιωτίας),
- Γεώργιος Αινιάν (Εύβοιας), και τέλος
- Ιάκωβος Ρίζος Νερουλός (Κυκλάδων)[1][2].

Η διοικητική διαίρεση του 1833 ήταν η δεύτερη κατά σειρά διοικητική διαίρεση που εφαρμόστηκε στην Ελλάδα, μετά τη διοικητική διαίρεση της Ελλάδας 1828 που είχε εφαρμόσει ο κυβερνήτης Ιωάννης Καποδίστριας, στη νεοσύστατη Ελληνική Πολιτεία.

Η διοικητική διαίρεση των βορείων Δήμων

Η βορειοδημότικη περιοχή χωρίστηκε σε 4 Δήμους.

ΔΗΜΟΣ ΠΕΛΛΑΝΗΣ Δήμαρχος Νικ. Τσοροτόπουλος με εισπράκτορα τον Δ. Γιαννιτάκη. Πρωτεύουσα το Γεωργίτσι, με τα χωριά, Αλευρού, Περιβόλια, Γεωργιτσιάνικα Καλύβια και Παρδάλι.

ΔΗΜΟΣ ΒΕΛΑΜΙΝΗΣ Δήμαρχος Κ.Π. Κωνσταντόπουλος με εισπράκτορα τον Γ. Θ. Ιατρού. Πρωτεύουσα ο Λογκανικός με τα χωριά Άγιος Βασίλειος, Μαρτιτσέικα, Κυπαρίσσι, Κοτίτσα, Μέραγα (Βεργαδέικα), Βουτούχος, Αγόριανη και Ρεγκόζενα (Αγ. Κων/νος).

ΔΗΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΕΙΟΥ Δήμαρχος Α. Π. Γαλανόπουλος με εισπράκτορα Π. Παπανικολάου. Πρωτεύουσα η Καστανιά με τα χωριά Καστρί, Σερβέικα, Ντεμήρι, Μπολανέικα και Μοσχινέικα (Μοσχοβιτέικα).

ΔΗΜΟΣ ΒΟΡΔΩΝΙΑΣ, Δήμαρχος Π. Θεοφανόπουλος. Πρωτεύουσα η Βορδώνια με τα χωριά Λογκάστρα, Μητάτοβα, Σουσιάνους.

ΔΗΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΟΥ: ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ - ΣΥΣΤΑΣΗ - ΕΞΕΛΙΞΗ:

Ο δήμος Καστορίου σχηματίστηκε με το Β.Δ. της 9ης (21) Μαρτίου 1835 - το οποίο δε δημοσιεύθηκε στην Ε.τ.Κ.⁴- ως δήμος της επαρχίας Λακεδαίμονος. Κατατάχθηκε στη Γ' τάξη, με πληθυσμό 1064 κατοίκους και έδρα το **Καστόριον** (Καστανιά). Ο δημότης ονομάστηκε Καστόριος

Αρχική σύσταση:

Καστόριον [Καστανιά (845)], Καστρί (133), Σερβέικα (59), Ντεμήρι (4), Μπολανέικα και Μοσχινέικα (23), Κάϊτσα.

Μεταγενέστερες προσαρτήσεις⁵:

Τμήμα δήμου Βορδωνίας⁶ [Βορδώνια (673)], Λιόπεσι, Μονή διαλελυμένη η Ζωδόχος Πηγή, Κάρδαρης, Μονή Καστορίου (Κοίμησις Θεοτόκου διαλελυμένη).

Με το Β.Δ. της 27ης Νοεμβρίου (9 Δεκεμβρίου) 1840 - το οποίο δε δημοσιεύθηκε στην Ε.τ.Κ⁷ - τμήμα του δήμου Βορδωνίας συγχωνεύθηκε στο δήμο Καστορίου. Ο δήμος κατατάχθηκε στη Β' τάξη με πληθυσμό 2086 κατοίκους.

ΕΜΒΛΗΜΑ-ΣΦΡΑΓΙΔΑ

Η αρχική σφραγίδα του δήμου ήταν κυκλική, χωρίς έμβλημα. Ως πρώτο έμβλημα της σφραγίδας χρησιμοποιήθηκε το στέμμα (Εικ. 1) όπως απεικονίζονταν στο εθνόσημο (1845).

Το έτος 1871, κατόπιν γνωμοδοτήσεως του αρχαιολόγου Π.

Ευστρατιάδη² καθορίστηκε το έμβλημα της εικονιζόμενης σφραγίδας (Εικ. 2) με το Β.Δ. της 21ης Δεκεμβρίου

1871 (ΦΕΚ29/1872 σελ. 167):

«... ίνα η σφραγίς του δήμου Καστορίου φέρη ως έμβλημα εν τω μέσω μεν «Ερμήν τετράγωνον επί βράχω ιστάμενον», γύρωθεν δε τας λέξεις «δήμος Καστορίου»...». Το έτος 1872 με παρέμβαση

του Υπουργού Εσωτερικών Β. Νικολόπουλου³ διατάχθηκε η αλλαγή της. Στο αρχείο του Π. Ευστρατιάδη υπάρχει γνωμάτευση - προκληθείσα προφανώς από την προαναφερόμενη υπουργική εντολή - η οποία πρότεινε ως έμβλημα τον «Δίοσκουρο Κάστορα». Επίσημη αντικατάσταση με Β.Δ. δεν έγινε.

1. Το όνομα του δήμου προήλθε από τον Δίοσκουρο Κάστορα τον επονομαζόμενο Ιππόδαμο. Στην απογραφή του έτους 1907 αναγράφεται ως **Καστορείου**.

2. Αρ. Ετ. αρχ. Π.Ε., αριθ. πρωτ. Γ.Ε. αρχαιοτήτων 895/1870.

3. Νικολόπουλος Βασίλειος (1816-1897), πολιτικός, διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Αθηνών και κατ' επανάληψη βουλευτής Αρκαδίας και υπουργός (Μ.Ε.Ε. τ. 14, σελ. 309).

4. ΓΑΚ Οθ. Αρχ. Υπ. Εσ. φ. 122 Ad. N. 8945, 8977.

5. Ο πληθυσμός που συνοδεύει το χωριό του δήμου Βορδωνίας αφορά το χρόνο σχηματισμού του (1835).

6. Περί του δήμου Βορδωνίας βλ. σελ. 373 υποσ. 7 και 11.

7. ΓΑΚ. Οθ. αρχ. Υπ. Εσ. φ. 102 Ad. N. 3355.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΔΗΜΟΥ (1848-1907)

ΕΤΟΣ	ΠΛΗΘ/ΜΟΣ	ΕΤΟΣ	ΠΛΗΘ/ΜΟΣ	ΕΤΟΣ	ΠΛΗΘ/ΜΟΣ
1848	2055	1853	2399	1870	2721
1849	2085	1854	2427	1879	2834
1850	2076	1855	2448	1889	2718
1851	2081	1856	2609	1896	2894
1852	2067	1861	2470	1907	2817

Διοικητικές μεταβολές / ΟΤΑ Κ. Καστανιάς Λακεδαίμονος Ν. Λακωνίας

• ΦΕΚ 261Α - 31/08/1912

Σύσταση της Κοινότητας με έδρα τον οικισμό Καστανιά

• ΦΕΚ 261Α - 31/08/1912

Ο οικισμός Μοσχινέικα προσαρτάται στην Κοινότητα Καστανιάς Λακεδαίμονος

• ΦΕΚ 261Α - 31/08/1912

Ο οικισμός Σερβέικα προσαρτάται στην Κοινότητα Καστανιάς Λακεδαίμονος

• ΦΕΚ 261Α - 31/08/1912

Ο οικισμός Παρδάλι προσαρτάται στην Κοινότητα Καστανιάς Λακεδαίμονος

• ΦΕΚ 261Α - 31/08/1912

Ο οικισμός Μπολανέικα προσαρτάται στην Κοινότητα Καστανιάς Λακεδαίμονος

• ΦΕΚ 261Α - 31/08/1912

Ο οικισμός Καστρί προσαρτάται στην Κοινότητα Καστανιάς Λακεδαίμονος

• ΦΕΚ - 18/12/1920

Αναγνώριση του οικισμού Μοσχοβιτέικα και προσαρτήση του στην Κοινότητα

• ΦΕΚ 56Β - 05/06/1921

Ο οικισμός Καστανιά της Κοινότητας μετονομάζεται σε Καστόρειον

• ΦΕΚ 56Β - 05/06/1921

Η Κοινότητα μετονομάζεται σε Κοινότητα Καστορείου Κ. Καστορείου Ν. Λακωνίας

• ΦΕΚ 56Β - 05/06/1921

Η Κοινότητα προήλθε από τη μετονομασία της Κοινότητας Καστανιάς Λακεδαίμονος

• ΦΕΚ - 16/05/1928

Αναγνώριση του οικισμού Νέα Λιβερά και προσαρτήση του στην Κοινότητα

• ΦΕΚ - 16/10/1940

Ο οικισμός Μοσχινέικα καταργείται

• ΦΕΚ - 16/10/1940

Ο οικισμός Μοσχοβιτέικα καταργείται

• ΦΕΚ - 07/04/1951

Ο οικισμός Μπολανέικα καταργείται

• ΦΕΚ - 14/03/1971

Ο οικισμός Σερβέικα καταργείται

• ΦΕΚ - 14/03/1971

Ο οικισμός Νέα Λιβερά καταργείται

• ΦΕΚ 96Α - 21/05/1975

Ο οικισμός Παρδάλι αποσπάται από την Κοινότητα και προσαρτάται στην Κοινότητα Πελλάνας

• ΦΕΚ 244Α - 04/12/1997

Ο οικισμός Καστόρειον αποσπάται από την Κοινότητα και ορίζεται έδρα του Δήμου Πελλάνας

• ΦΕΚ 244Α - 04/12/1997

Η Κοινότητα καταργείται και συνενώνεται με το Δήμο Πελλάνας

1. Τα στοιχεία για τη διοικητική διαίρεση της αντιβασιλείας και τους νομάρχες έχουν ληφθεί από: <https://el.wikipedia.org/>

2. Τα στοιχεία για τη διοικητική διαίρεση των βορείων Δήμων αναφέρονται από τον Αθανάσιο Γκουζούλη, *Βορειοδημότης, Μάρτιος 1981*.

3. Τα λεπτομερέστερα στοιχεία για τη σύσταση, διοικητικές μεταβολές ως το 1997, έμβλημα, όνομα κ.λπ. έχουν ληφθεί από το βιβλίο του Ελ. Σκιαδά, *Ιστορικό διάγραμμα των Δήμων και Κοινοτήτων της Ελλάδας 1833-1912: Σχηματισμός-σύσταση-εξέλιξη-πληθυσμός-εμβλήματα*, Εκδόσεις Υπ. Εσωτερικών Τ.Ε.Δ.Κ.Α., 1993. 734 σ.

Επιμέλεια: Θ.Π.

ΑΓΙΟΣ ΜΑΜΑΣ: Ένα όνειρο γίνεται πραγματικότητα

Εκουν περάσει περισσότερα από 10 χρόνια από τότε που ξεκινήσαμε την ανάπλαση της περιοχής του Αγίου Μάμα, αυτού του μοναδικού κάλλους τοπίου του χωριού μας.

Καθαρίστηκε ο περίξ του μύλου χώρος με προοπτική πρώτα την επιδιόρθωση του τοιχίου που έχει υποστεί σημαντικές ζημιές λόγω κατάρρευσης της κεραμοσκεπής και εν συνεχεία τη στέγασή του.

Πριν από λίγο ολοκληρώθηκε η ανάπλαση της Πηγής του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου και ξεκινήσαμε ήδη την ανάπλαση και ανάδειξη της Πηγής της Βάγιας και του περιβάλλοντος χώρου της (καθαρι-

σμός περιβάλλοντος χώρου, κτίσιμο διπλού τοιχίου με πέτρα περιοχής στη νότια πλευρά προς το εκκλησάκι του Αγιάννη, βελτίωση της σκάλας καθόδου στην πηγή, επιδιόρθωση του κατεστραμμένου τοιχίου προς δυσμάς, αρμολοί). Βελτίωση του περίξ του κεντρικού πλατάνου τοιχίου που είχε καταστραφεί από το μέγαλωμα του πλατάνου.

Στόχος μας, παρότι η οικονομική κρίση συνεχίζεται αυξανόμενη, η ανάπλαση-ανάδειξη όλου του συγκροτήματος από τις πάνω πηγές μέχρι το Μύλο και τη Νεροτριβή ώστε μαζί με τα φαράγγια και τις πεζοπορικές και ορειβατικές διαδρομές στο βόρειο Ταΰγετο, να αποτελέσει πόλο έλξης εναλλακτικού τουρισμού, που πέραν της επαφής με το φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον θα συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.

Παρόλες τις δυσκολίες, λόγω της κρίσης, αρχή έγινε με το περίπτερο του «συλλόγου Αυτοβοήθεια» αριστερά των πηγών, του περίξ αυτών χώρου και ακολούθησαν τα μπεζεστένια (κεραμοσκεπή, αμμοβολή, αρμολοί).

Σε επόμενο χρόνο κτίστηκε πετρότοιχος πάνω από τα μπεζεστένια ώστε τα βρόχινα να μην καταλήγουν σε αυτά.

Δύο χρόνια πριν τοποθετήθηκε πέργκολα για τη στέγασση του χώρου της Γιορτής της Μπουκουβάλας.

Υποχρέωσή μας να ευχαριστούμε αφενός τον αείμνηστο Πρόεδρο Παναγιώτη Κραμποβίτη, που είχε συλλάβει την ιδέα αυτού του εγχειρήματος αλλά και τους πολυπληθείς φίλους και χορηγούς του Συλλόγου χωρίς την οικονομική βοήθεια των οποίων θα ήταν αδύνατον να πραγματοποιήσουμε αυτό το όνειρο.

Παράλειψη θα ήταν να μην ευχαριστήσουμε τις εκάστοτε Δημοτικές Αρχές για τη συνεργασία τους και τη συνδρομή τους .

Κων. Χ. Λαγανάς

Φωτο: Κων. Χ. Λαγανάς,
Βασίλης Χ. Λαγανάς

Ο Άγιος Μάμας πριν και μετά

Διηγήσεις του παππού Δημητρακάκη

Από την έκδοση του ΠΟΛΥΔΕΥΚΗ με ενθυμήματα και διηγήσεις του Δ.Γ. Δημητρακάκη

Αποσπάσματα από τις διηγήσεις του Δημ. Γ. Δημητρακάκη από το Καστρί Β. Λακεδαιμόνος, ο οποίος εθίτευσε στην Τοπική Αυτοδιοίκηση και στο οιοβούλιο, στα χρόνια του Όθωνα κυρίως.

Ο Μαυροκορδάτος νομιμό-στερος και πολυειρότερος πολιτικός των Μεταξά και Ζωγράφου, ήννόησεν ότι ο Κωλέττης διά των κυβερνητικών θυσιών θ' άπορροφήση τά κόμματα και τούτων και τό ίδικόν του, διά τούτο τοίς έπρότεινε νά συμπράξωσι δραστηρίως κατά την εξέλεγειν των έκλογών και νά προλάβωσι την ένίσχυσιν του Κωλέττου, και του μόλις ύποφαινομένου συμμάχου του Αύλικου κόμματος. Άλλ' ο Ζωγράφος έν τη έπάρσει του ότι έχει αυτός ύπό τά νεύματά του την τε εξέλεγκτικήν έπιτροπήν και την πλειονοψηφίαν της Βουλής τῷ άπάντησεν ότι:

Περιηγητής ιδών έν τινι νεκροταφείῳ την έπιγραφήν, «προσδοκῶ ανάστασιν» έγραψε μέ τό μολυβδοκόκκινον του «προσδοκα κατεργάρη». «Ο έστίν άφοῦ ο Μαυροκορδάτος έκ της πολιτικής του ισχύος ως Κυβερνήτης έπραξε πολλά έγκλήματα, έννοών τά έν έκλογαίς, έλπίζει τώρα νά αναστηθῆ πολιτικῶς. Άλλ' ο Μαυροκορδάτος τῷ άπάντησεν, ότι ο περιηγητής εκείνος έμαθε και έτερον ιστορικόν εις τό νεκροταφείον εκείνο, ότι ύπήρχεν εκεί νεκροθάπτης, όστις έκθάπτων έσκύλευε τούς νεκρούς, ως έκ τούτου κατά την άνακομιδήν των, άναθεμάτιζαν οί συγγενείς τόν νεκροθάπτην ως τυμβωρύχον. Άποθανόντος του νεκροθάπτου και διαδεχθέντος του υιοῦ του ή σύζυγος έίπε πρός τόν υιόν νά μή πράξη ως ο πατήρ, αλλά νά έχη τι καλόν όπως συχωρηθῶσι τά κατά του πατρός άναθέματα. Ο υιός σκυλεύων όπως και ο πατήρ τούς νεκρούς έθετε και τεμάχιον ξύλου έν τῷ πρωκτῷ των. Τούτο βλέποντες οί άνακομιζόντες τούς συγγενείς των έλεγον, ο Θεός νά συχωρήση τόν άποθα-

νόντα πατέρα διότι έσκύλευε μόνον, ένῶ ο υιός και άνασκοιοπίζει τούς νεκρούς. Τότε ο υιός έίπεν εις την μητέρα:

Βλέπεις τό καλόν διά του οποίου προκαλῶ την συχώρησιν του πατρός μου, ο έστι, ο Μαυροκορδάτος ήννόησεν ότι αν αυτός κατέστρεψε τούς έχθρούς του κατά τάς έκλογάς δέν έπεδίωκεν όμως και την μέχρις έξοντώσεως ταπεινώσιν των όπως θά την επιδιώξη ο Κωλέττης. Και ο Μαυροκορδάτος έπέτυχε πληρέστατα εις τούς ύπολογισμούς του.

Τό 1833 εισαγαγούσης της Αντιβασιλείας πάντας τούς νεύλυδας εις τάς Δημοσίας θέσεις, παραγωνισιάσης τούς έντοπίους και άγωνιστάς έσπευσαν από όλας τάς γωνίας των Εύρωπαϊκῶν πόλεων νά έλθωσιν οί άνευ έργου και ψελλίζοντες όλίγα Γαλλικά ή Γερμανικά, καταγωνήν έχοντες Έλληνικήν διά νά λάβωσι τάς σπουδαιότερας θέσεις και πρό πάντων της Κεντρικής ύπηρεσίας. Οί πλείους τούτων ήσαν έκ των κατωτέρων στρωμάτων ως και αί σύζυγοί των, διά τούτο και ή σεμνότης έλειπεν έν τη συμπεριφορᾷ αυτών άφοῦ μάλιστα έβλεπον ότι ή τοιαύτη παραλυσία πύχαρίσει τούς έλθόντας άξιωματικούς Βαυαρούς όντας τούς ισχυρούς της ήμέρας.

Η χαλάρωσις αύτη των ήθῶν έγένην την άπδιαν εις τούς άνθρώπους του τόπου και ιδίως τούς μάλλον προσκεκολλημένους εις τά άρχαϊκά ήθη της Ελλάδος έπομένως ώμίλων μετά κλεουασμοῦ περί της νέας καταστάσεως της πατρίδος των, οί δέ πεισματώδεις των γερόντων στρατιωτικῶν έμυκτῆριζον την παραλυσίαν αυτήν διά παροιμιῶν ή πνευματωδῶν λογίων, έν των οποίων ήτο, τό του γερόντος άρχηγου του Επρο-

μέρου και άρχαίου Κλέφτου Τσόγκα, όστις άπαντήσας εις την πλατείαν της Ναυπλίας τόν όμοτιμον και όμοιον αυτου γέροντα Πανουργιάν και έρωτηθείς παρά τούτου τί βλέπει εις την νέαν αυτην κατάστασην της πολιτείας του έθνος, άπάντησε διά του έξῆς λογίου, όπερ ζωγραφίζει ζωπρῶς την έντύπωσιν ήν ένεποιεί εις τούς άληθείς αυτούς «Έλληνας ή έπελθοῦσα αϊφνιδίως μεγάλη κατάπτωσης των ήθῶν:

Τί νά ιδῶ, μπράτιμε, τώρα δά πῶγινεν ή θάλασσα γιαούρι τσακίσθη τό δικό μας τό χολιάρη, ο έστίν ότε ήλθεν ή έποχή της παραλυσίας ήμείς ως γέροντες κατέστημεν άνίκανοι και δέν δυναμέθα νά ώφεληθῶμεν.

Ο Κολοκοτρώνης οῦ μόνον πνευματώδης αλλά και σφοδρά άστεϊός ήτο.

Επισκεψάμενος τό 1828 πλοί-αρχον πολεμικου Άμερικανικου πλοίου ήκουσα αυτόν ως διεληθόντα μακρόν και τεράστιον βίον. Ο Κολοκοτρώνης έθεώρησε ταῦτα μή συμβιβαζόμενα μέ την ηλικίαν του, φαινόμενον ίσως νεωτέρου άφ' ότι ήτον και διά τούτο τόν ήρώτησε πόσων έτών ήτο.

Ο Άμερικανός έννοήσας την ιδέαν του Κολοκοτρώνη και έξαίφνης αντί νά άπαντήση διά του πρωρῶς έκτελοῦντος, ως «Έλληνος, τά καθήκοντα διερμηνέως έσπευσε νά άπαντήση άμέσως διά συνθήματος, δείξας την παλάμην του μέ άνοικτούς δακτύλους έννεάκις (δηλ. έμούτζωσεν έννεάκις) κατά πρόσωπον του έρωτήσαντος Κολοκοτρώνη, όπερ προύκάλεσε τόν γέλωτα των παρόντων Έλλήνων, τότε ο Κολοκοτρώνης, έρωτηθείς και οῦτος περί της ηλικίας του έδειξε και αυτός κατά πρόσωπον του Άμερικανου άμφοτέρας τάς παλάμας

του πεντάκις (δηλ. διπλήν μούτζαν), προσθείς και άπαξ διά της μιās χειρός (άπλήν μούτζαν) και άκόμη τούς δύο δακτύλους άπέναντι των δύο όφθαλμών του έρωτήσαντος (μικράν αλλά προσβλητικώτεραν μούτζαν) και τελευταίον τόν πῆχυν της χειρός άνωρθωμένον (συνθήως ως ρυπαράς ιδέας σχήμα).

Ο Άμερικανός έμέτρησεν ακριβῶς άνά δέκα έτη έκάστην τάς διπλῆς μούτζας, πέντε την άπλήν και δύο τούς δύο δακτύλους ο έστί 57 έτη αλλά τόν άνωρθωμένον πῆχυν δέν ήξέυρει μέ ποίον χρόνον νά τόν ύπολογίση και έξήτησε περί τούτου έξηγήσεις.

Ο Κολοκοτρώνης του έίπεν ότι σημαίνει ήμισυν, τότε οί παρευρεθέντες Έλληνες έδόθησαν εις άκρατον γέλωτα, τούτο έφερον εις περιέργειαν τόν Άμερικανόν νά ζητήση από τόν Πρωρέα, μετά την άναχώρησιν του Κολοκοτρώνη έξηγήσεις και ο Πρωρέας τῷ έξήγησε τί σημαίνει εις τά έλληνικά έθιμα ή κατά τούς όφθαλμούς άνοιχτή παλάμη, οί δύο δάκτυλοι και τό τελευταίον ρυπαρόν του Κολοκοτρώνη σημείον, προσθείς ότι προσέβη εις τούτο ο Κολοκοτρώνης διότι ήδύνατο νά άπαντήση διά του διερμηνέως περί της ηλικίας και νά μή προκαλέση δ' ένός άτόπου έτερον άτοπον. Ο Άμερικανός ένεθουσιάσθη διά την πνευματώδη άπάντησιν του Κολοκοτρώνη και όταν είδεν αυτόν μετ' όλίγον εις την πλατείαν τῷ έίπε τάς όλίγας λέξεις άς μαθῶν από τόν διερμηνέα άπεστήθισε:

Σέ συχαίρω, Στρατηγέ, διά την πνευματώδη κατάλληλον πρός έμέ άπάντησί σου.

Επιμέλεια
Θεοδώρα Δαρειώτη-Πελεκάνου

ΜΝΗΜΗ ΠΡΙΝΟΚΟΚΚΑ

Την Κυριακή 10 Ιουνίου 2018 ο Δήμος Σπάρτης και η τοπική κοινότητα Καστορείου τίμησαν τη μνήμη του άρχοντα Πρινοκοκκά και των 300 συμπολεμιστών του, οι οποίοι πρόβαλαν γενναία αντίσταση στην επίθεση που δέχτηκαν από τον Μωάμεθ τον Πορθητή, επτά χρόνια μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης (Άνοιξη του 1460). Η εκδήλωση περιλάμβανε Θεία Λειτουργία στον Ι. Ναό της

ακολούθησε ενός λεπτού σιγή και όλοι μαζί ψάλαμε τον Εθνικό μας Ύμνο. Στους παρισταμένους προσφέρθηκαν αναψυκτικά και γλυκίσματα.

Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους ο βουλευτής Ν. Δ. κ. Αθανάσιος Δαβάκης, ο Δήμαρχος Σπάρτης κ. Βαγγέλης Βαλιώτης, οι αντιδήμαρχοι κ. κ. Σκρουμπέλος Βασίλειος και Μοιράγιας Σπυρίδων, ο αρχηγός της μείζονος αντιπολίτευσης και Δημοτικός

Αγίας Βαρβάρας στο Καστρί (7.30 π.μ.), στην οποία ιερούργησε ο Αρχιμανδρίτης κ. Ευστάθιος Πορφύρης, ως εκπρόσωπος του Σεβασμιότατου Μητροπολίτου Μονεμβασίας και Σπάρτης κ. κ. Ευσταθίου με συλλειτουργό τον ιερέα κ. Κυριάκο Αμανατίδη. Μετά τη Θεία Λειτουργία εψάλη επιμνημόσυνη δέηση και ο Διευθυντής του Δημοτικού Σχολείου Καστορείου κ. Αλέξης Πάντος εκφώνησε ομιλία για το ιστορικό της ημέρας. Στη συνέχεια στον προαύλιο χώρο της εκκλησίας, όπου και το μνημείο των πεσόντων, έγινε κατάθεση στεφάνων,

Σύμβουλος κ. Αργειτάκος Σταύρος, οι Δημοτικοί Σύμβουλοι κ. κ. Νικολακάκης Ευάγγελος, Κοντάκος Ηλίας, και Κανελλόπουλος Γεώργιος, ο Πρόεδρος Τ. Σ. Καστορείου κ. Οικονομάκης Γεώργιος, ο Πρόεδρος Τ. Σ. Περιβολίων κ. Κουρεμπής Γεώργιος, η εκπρόσωπος της Αστυνομικής Διεύθυνσης Σπάρτης Αστυνομός Β' κ. Μαρούλη Αριστέα, ο υπεύθυνος του ΚΑΠΗ Σπάρτης κ. Τσίπουρας Κωνσταντίνος, τοπικοί φορείς και πολύς κόσμος από το Καστόρειο, Καστρί και Σερβείκα.

Β. Κεμερίδου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΝΟΜΟΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ
ΔΗΜΟΣ ΣΠΑΡΤΗΣ
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΕΛΛΑΝΑΣ
ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΑΣΤΟΡΕΙΟΥ

Απόσπασμα

Από το 2^ο Πρακτικό συνεδρίασης της
Τοπικής Κοινότητας Καστορείου έτους 2018

Αριθμός Απόφασης: 4/2018

Σήμερα, την 1^η του μηνός Φεβρουαρίου του έτους 2018, ημέρα Πέμπτη και ώρα 12:00 στο Καστόρειο, στο γραφείο της Τοπικής Κοινότητας Καστορείου συνήλθε σε δημόσια συνεδρίαση το Τοπικό Συμβούλιο Καστορείου, μετά από την υπ' αριθ. 6/26-1-2018 έγγραφη Πρόσκληση του Προέδρου της Τοπικής Κοινότητας Καστορείου, που δημοσιεύθηκε στον ειδικό χώρο ανακοινώσεων της Τοπικής Κοινότητας και επιδόθηκε στους Τοπικούς Συμβούλους σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 88 του ν. 3852/2010 (ΦΕΚ Α' 87/7-6-2010) για συζήτηση και λήψη αποφάσεων στα κατωτέρω θέματα της ημερήσιας διάταξης.

Πριν από την έναρξη της συνεδρίασης ο κ. Πρόεδρος διαπίστωσε ότι σε σύνολο τριών (3) συμβούλων ήταν:

ΤΟΠΙΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

ΠΑΡΟΝΤΕΣ

1. Οικονομάκης Γεώργιος του Ιωάννη, Πρόεδρος Τ.Σ.
2. Λαγανάς Βασίλειος του Χρήστου, μέλος Τ.Σ.

ΑΠΟΝΤΕΣ

1. Βουρδούσης Παναγιώτης του Ηλία, μέλος Τ.Σ.

Μετά τη διαπίστωση της νόμιμης απαρτίας ο κ. Πρόεδρος κήρυξε την έναρξη της συνεδρίασης.

ΘΕΜΑ 3ο

Μνημόσυνο για τους πεσόντες μαχητές -Πρινοκοκκάς

Ο Πρόεδρος για το ανωτέρω θέμα είπε, το Μνημόσυνο για τους πεσόντες μαχητές με τον Πρινοκοκκά να ενταχθεί στις εκδηλώσεις του Δήμου και να χρηματοδοτηθεί από τον Δήμο σε ημερομηνία που θα οριστεί ύστερα από συνεννόηση με τον Σεβασμιότατο.

Ύστερα από διαλογική συζήτηση το Τοπικό Συμβούλιο Καστορείου

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ ΟΜΟΦΩΝΑ

Να ενταχθεί το Μνημόσυνο για τους πεσόντες μαχητές με τον Πρινοκοκκά στις εκδηλώσεις του Δήμου και να χρηματοδοτηθεί από τον Δήμο. Η ημερομηνία της εκδήλωσης να οριστεί ύστερα από συνεννόηση με τον Σεβασμιότατο.

Η Απόφαση αυτή πήρε αύξοντα αριθμό: 4/1-2-2018

Αφού συντάχθηκε και αναγνώσθηκε το πρακτικό αυτό υπογράφεται ως κατωτέρω:

Ο Πρόεδρος
του Τ.Σ. Καστορείου

Τα μέλη:

Οικονομάκης Γεώργιος

1. Λαγανάς Βασίλειος του Χρήστου
2. Βουρδούσης Παναγιώτης του Ηλία που δεν προσήλθε αν και κλήθηκε νόμιμα.

Ακριβές απόσπασμα
Καστόρειο 8-2-2018
Ο Πρόεδρος Τ.Κ. Καστορείου

Οικονομάκης Ι. Γεώργιος

Αγαπητοί φίλοι και μέλη του «Πολυδεύκη»
Θέλω να σας γνωρίσω ότι ο Σύλλογός μας έχει
λογαριασμό στην ALPHA BANK με αριθμό
112-002101-399452.

IBAN: GR90 0140 1120 1120 0210 1399 452

Δικαιούχοι: Ευγενία Λαμπά, Πρόεδρος,
Αικατερίνη Σμυρνιού, Ταμίας.

Σας προτείνουμε να καταθέσετε τη συνδρομή σας, τη διαφήμισή σας ή τη χορηγία σας σ' αυτόν το λογαριασμό αναγράφοντας στο έντυπο κατάθεσης το όνομά σας. Μην στέλνετε επιταγές στο όνομα Πολυδεύκης διότι δεν μπορούν να εισπραχθούν.

Σας ευχαριστώ θερμά
Καίτη Σμυρνιού

Η ΑΕ Πελλάνας Καστορείου στη Γ' Εθνική

Είναι γεγονός, μετά και τον τελευταίο νικηφόρο αγώνα της η ομάδα μας προκρίθηκε στη Γ' Εθνική. Από τη νέα περίοδο θα αγωνίζεται στον 5ο όμιλο της Γ' Εθνικής με ομάδες, όπως:

Αστέρας Αμαλιάδας (Ηλεία)
Αστέρας Βλαχιώτη (Λακωνία)
Παναγιάλειος (Αχαΐα)
Διαγόρας Westenergy (Αχαΐα)
Πανμοβριακός (Αχαΐα)
Πανηλιακός (Ηλεία)
Καλαμάτα (Μεσσηνία)
Παναρκαδικός (Αρκαδία)
ΠΑΟ Βάρδας (Ηλεία)
Πανθυρατικός (Αρκαδία)
ΑΕ Πελλάνας Καστορείου (Λα-

κωνία)
Νίκη Τραγανού (Ηλεία)
Πάμισος Μεσσήνης (Μεσσηνία)
ΑΟ Κατασταρίου (Ζάκυνθος)
ΑΟ Εικοσιμιάς (Κεφαλλονιά-Ιθάκη).

Είναι προφανές ότι τα δεδομένα αλλάζουν και σημαίνουν περισσότερες υποχρεώσεις από τους συντελεστές της ομάδας. Επίσης και το γήπεδο πλέον δεν είναι επαρκές, δεν έχει αποδυτήρια ούτε φωτισμό, οπότε δεν μπορούν να φιλοξενούνται αγώνες στο Καστόρι. Έτσι η έδρα της ομάδας θα φιλοξενηθεί στο Δημοτικό Στάδιο της Σπάρτης.

Βράβευση της ποδοσφαιρικής ομάδας ΑΕ Πελλάνας Καστορείου

Την Τετάρτη 24 Μαΐου 2018, στη συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σπάρτης με εισηγητή τον Αντιδήμαρχο Βασίλη Σκουμπέλο πραγματοποιήθηκε η βράβευση της ποδοσφαιρικής ομάδας ΑΕ Πελλάνας Καστορείου για την εξαιρετική τους πορεία στη φετινή αγωνιστική περίοδο.

Ο Δήμαρχος κ. Ευάγγελος Βαλιώτης, ο οποίος τίμησε με πλακέτα τον κ. Γιώργο Σκαφιδά ως Πρόεδρο της ομάδας, τους συνεχάρη για την κατάκτηση του πρωταθλήματος και την ιστορική άνοδο στη Γ' Εθνική κατηγορία.

Το επίτευγμα αυτό ήταν αποτέλεσμα της προσπάθειας που

όλοι κατέβαλλαν: οι παίκτες με τον αγώνα τους, ο προπονητής και το επιτελείο του, και η διοίκηση με τη στήριξη και συνεργασία που αρμονικά

κά και ο πολυπόθητος στόχος της άνοδου είναι πλέον πραγματικότητα.

Αποτελεί καταξίωση της σκληρής δουλειάς, του προγραμματισμού, της συμπαράστασης και του ενθουσιασμού της τοπικής κοινωνίας και είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα ότι μπορούμε ως Δήμος να στηρίζομαστε στον υγιή αθλητισμό.

Ο Δήμαρχος Σπάρτης Βαγγέλης Βαλιώτης σημείωσε επίσης για αυτήν την επιτυχία πως είναι πολύ μεγάλη, παρόλο που δεν πήρε την ίδια διάσταση όπως είχε πάρει η άνοδος της Σπάρτης πριν από 3 χρόνια αλλά είναι ίδιας σημασίας.

Ο Δήμος Σπάρτης είναι και θα είναι στο πλευρό της ομάδας ώστε σε συνδυασμό με τη σκληρή δουλειά να ανταπεξέλθει στις νέες απαιτήσεις.

Επίσης σημείωσε πως για την επόμενη σεζόν ο Δήμος θα συνεισφέρει με το ποσό των 8.000 ευρώ στην προσπάθεια της στην Γ' Εθνική κατηγορία.

Θερμά συγχαρητήρια σε όλους και καλή επιτυχία στον νέο, πιο απαιτητικό δρόμο που πρέπει να διασχίσει την επόμενη αθλητική χρονιά.

Ρόν Λαμπή

Τ' Αγιωργιού ανήμερα

Στον πολύ όμορφο ναό του Αγίου στα Περιβόλια, παρουσία του πατέρα Νεκταρίου και του πατέρα Νίκωνα εψάλη θεία λειτουργία, και έγινε περιφορά της εικόνας με μεγάλη κατάνυξη. Παρουσία του τοπικού και των εκκλησιαζομένων, προσφέρθηκαν φαγητά (οι κάτοικοι είχαν ανάψει τους ξυλόφουρνους και έψησαν αρνάκια με πατάτες και ρίγανη) και ποτά. Η μουσική άρχισε να παίζει, και στον προαύλιο χώρο που υπάρχει ο αγέρωχος πλάτανος, ο χορός ξεκίνησε. Εκείνο όμως που είναι σπουδαίο και πρωτότυπο είναι το ζύγισμα των παρευρισκομένων μετά το φαγητό, από τον Πανάγο Γεώργαρη.

Βοήθειά μας και του χρόνου!!!

Αγίου Πνεύματος: Τη Δευτέρα 28 Μαΐου 2018 οι πιστοί παρακολούθησαν τη Θεία Λειτουργία στο ξωκλήσι της Αγίας Τριάδος. Πρωί ανεβήκαμε τα σκαλοπάτια, που οδηγούν στο Λόφο της Θυσίας. Εδώ, κατά την παράδοση, ο Μωάμεθ ο Πορθητής- Άνοιξη του 1460- διέταξε να συγκεντρωθούν τα μικρά παιδιά και σαν στάχια τα καταπάτησαν τα άλογα των Οθωμανών Τούρκων. Αντίποινα και πράξη εκδίκησης για την άρνηση των υπερασπιστών του Κάστρου του Καστρίου να παραδοθούν. Στη Θεία Λειτουργία συλλειτουργήσαν οι ιερείς π. Νίκωνας και π. Κυριάκος, οι οποίοι στο τέλος έψαλαν τρισάγιο στη μνήμη Πρινοκοκκά και των 300 συμπολεμιστών του.

B. K.

Μάη Θανάσης

Το εκκλησάκι του κάμπου, χωμένο μέσα σε όλες τις αποχρώσεις του πράσινου και στολισμένο γύρω-γύρω με τριανταφυλλίες, δίπλα στο ποτάμι. Γιορτάστηκε και φέτος η μνήμη του αγίου, χοροστατούντος του πατέρα Νεκταρίου. Παραβρέθηκε πολύς κόσμος και ειδικά καμπισίος κόσμος. Εντυπωσιακή ήταν η απόλυτη καθαριότητα του χώρου, τα πλούσια δώρα προς κλήρωση και το ιδιαίτερο φαγητό (τσιγαρολάχανα με κούκες και σύγλινο όλα της ώρας).

Αξίζουν πολλά συγχαρητήρια σε όλους όσους δούλεψαν γι' αυτό το αποτέλεσμα.

25η Μαρτίου

Κάτω από την βροχή έγινε φέτος η παρέλαση. Συμμετείχαν τα σχολεία με τους διδάσκοντες τους, και πλήθος κόσμου. Και φέτος φορέθηκαν από τα παιδιά οι στολές του συλλόγου μας που φτιάχτηκαν με τις δωρεές των μελών μας.

Πρωτομαγιά κάτω στο ποτάμι, μαζευτήκαμε πάρα πολύς κόσμος, όχι μόνο από το χωριό, αλλά και από άλλες περιοχές της Ελλάδος. Η ομορφιά αυτού του χώρου είναι ανυπέρβλητη.

Είμαστε τυχεροί που τον έχουμε.

Εκδρομή στη Μονή Ζερμπίτσας

Με πρωτοβουλία του πατέρα Νεκταρίου έγινε προσκύνημα στην Ιερά Μονή Ζερμπίτσας. Έγινε εσπερινός με πλήρη κατάνυξη από τον πατέρα και στο ψαλτήρι οι μοναχές. Οι ήχοι των ύμνων και το φως των κεριών, μας προσέφεραν απέραντη γαλήνη. Μετά μας προσφέρθηκε κέρασμα από τις μοναχές. Ωραίες πρωτοβουλίες, ευχαριστούμε.

Καίτη Συμυρσιού

Στα Σερβέικα

Την Παρασκευή, 8 Ιουνίου 2018 επισκεφθήκαμε τα Σερβέικα για τον εορτασμό της Ανακομιδής του Λειψάνου του Θεοδώρου του Στρατηλάτου από την Ηράκλεια του Πόντου στα Ευχάιτα της πονιακής ενδοχώρας. Εκεί εναποτέθηκε στο πατρικό του σπίτι, όπως είχε εκφράσει την επιθυμία του, πριν τον αποκεφαλίσουν. Λειτουργήσε ο π. Παναγιώτης Κοκορός, ενώ στο ψαλτήρι απολαύσαμε τον παπά-Κυριάκο και τον Θεοδωρή.

Κατανυκτική ατμόσφαιρα στο όμορφο ξωκλήσι του Αγίου Θεοδώρου, ανάμεσα σε κεριά και θυμιάματα, μέσα στη γαλήνη και τη φύση, θύμιζε ξωκλήσι από τα διηγήματα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη.

Φιλόξενοι και γενναιόδωροι, όπως κάθε χρόνο, οι άνθρωποι του χωριού πρόσφεραν εδέσματα στους πιστούς και έδωσαν ζωή στο ταπεινό εκκλησάκι.

B. K.

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

Ο Χρήστος Μουτίς του Παναγιώτη, εγγονός του Χρήστου και της Γαρυφαλιάς Μουτή, βραβεύτηκε από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας κ. Προκόπη Παυλόπουλο σε ειδική τελετή με τίτλο «Οι Πρώτοι των Πρώτων», που πραγματοποιήθηκε στο κτίριο της Παλαιάς Βουλής στην Αθήνα στις 20/04/2018. Στην τελετή βραβεύτηκαν οι μαθητές, που αναδείχθηκαν σε σχετική αξιολόγηση ως οι καλύτεροι του κάθε νομού της χώρας. Την τελετή διοργάνωσε η Τράπεζα EUROBANK ERGASIAS στα πλαίσια του προγράμματος

χορηγιών «Η Μεγάλη Στιγμή για την Παιδεία».

Ο Σύλλογός μας συχαίρει τον Χρήστο Μουτί ως πρώτο των Λακώνων μαθητών, που αποφοίτησε από το 2ο Λύκειο Σπάρτης με βαθ-

μό 19,7 και είναι σήμερα φοιτητής της Ιατρικής Σχολής Αθηνών στην οποία εισήλθε με 19.401 μόρια και του εύχεται καλές σπουδές και καλή σταδιοδρομία. (φωτό lakonikos.gr)

E. B.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΣΠΑΡΤΗΣ
ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ
ΚΑΣΤΡΙΟΥ ΚΑΣΤΟΡΕΙΟΥ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ

ΠΡΟΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ «ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ»
ΚΑΣΤΟΡΕΙΟ

Η πολύτιμη εκ μέρους σας προσφορά και βοήθεια για την αντιμετώπιση των σοβαρών άμεσων αναγκών της Ιεράς Μονής μας, υπήρξε ειλικρινά Θεόσταλη. ΠΡΟΣΕΥΧΟΜΕΘΑ, όπως «ΤΑΙΣ ΠΡΕΣΒΕΙΑΙΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ», εσείς, η οικογένειά σας και τα προσφιλή σας πρόσωπα, ευρίσκεσθε πάντοτε υπό την σκέπη της.

Με ευχές και άπειρες ευχαριστίες
ΕΚ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΚΑΣΤΡΙΟΥ

Μικρές ειδήσεις

Μονοήμερη εξόρμηση του Κατηχητικού

Στις 19 Μαΐου 2018 πραγματοποιήθηκε μονοήμερη εκδρομή του Κατηχητικού της Ενορίας Καστορείου στο Χιλιομόδι Κορινθίας. Τα παιδιά του Κατηχητικού και οι γονείς τους προσκύνησαν και ξεναγήθηκαν στην Ιερά Μονή της Παναγίας της Φανερωμένης Χιλιομοδίου και επισκέφτηκαν την πανέμορφη και φιλόξενη παιδική κατασκήνωση FREELAND ιδιοκτησίας του ζεύγους Αλέξανδρου Αθανασόπουλου και της πατριώτισσας μας Τζένης Κορζή του Χρήστου. Τα παιδιά ξεναγήθηκαν στις εγκαταστάσεις της κατασκήνωσης και τους δόθηκε η ευκαιρία να απολαύσουν το μαγευτικό τοπίο με την πλούσια βλάστηση αλλά και να δοκιμασθούν στις σύγχρονες εγκαταστάσεις σχεδιασμένες να προσφέρουν χαρά διασκέδαση, άθληση και ψυχαγωγία στους μικρούς κατασκηνωτές.

Μονοήμερη εκδρομή πραγματοποίησε στις 13/05/2018 ο Εμποροεπαγγελματικός Σύλλογος Καστορείου στην Πύλο Μεθώνη και Κορώνη του γειτονικού νομού Μεσσηνίας. Η συμμετοχή στην εκδρομή ήταν πολύ μεγάλη και όλοι οι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι πέρασαν υπέροχα απολαμβάνοντας την καλή συντροφιά και τα όμορφα τοπία που επισκέφτηκαν.

Με την Μέριμνα της Μητρόπολης Σπάρτης και τη δωρεά από ανώνυμη Σπαρτιάτισσα επισκευάστηκε η σκεπή της εκκλησίας της Ιεράς Μονής Καστρίου. Συγχρόνως έγιναν και άλλες διορθωτικές εργασίες στα έξοδα των οποίων συνέβαλαν συμπατριώτες μας που στηρίζουν το Μοναστήρι καθώς και ο Σύλλογός μας «ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ».

E. B.

Ο ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ ΤΟΥ ΒΟΡΕΙΟΥ ΤΑΪΓΕΤΟΥ

Ο δικός μας Δημήτρης Πελεκάνος, μέλος του Πολυδεύκη και βασικός συντελεστής για την έκδοση του Πολυδεύκη, πάντα βρίσκει τρόπο να μας ενημερώνει με τον πιο σύγχρονο τρόπο. Έτσι έφτιαξε μια νέα ιστοσελίδα το Παρατηρητή του Βόρειου Ταΐγету, www.parathrhths.gr. Μια εξαιρετική

παρέμβαση που καλύπτει ιστορικά, πολιτιστικά, κοινωνικά θέματα και θέματα επικαιρότητας. Επίσης εδώ βρίσκουμε πολύ ενδιαφέρουσες παρεμβάσεις από συμπατριώτες μας και

όχι μόνο. Άνετα αποτελεί την πρώτη επίσκεψη στο διαδίκτυο κάθε πρωί.

E. A.

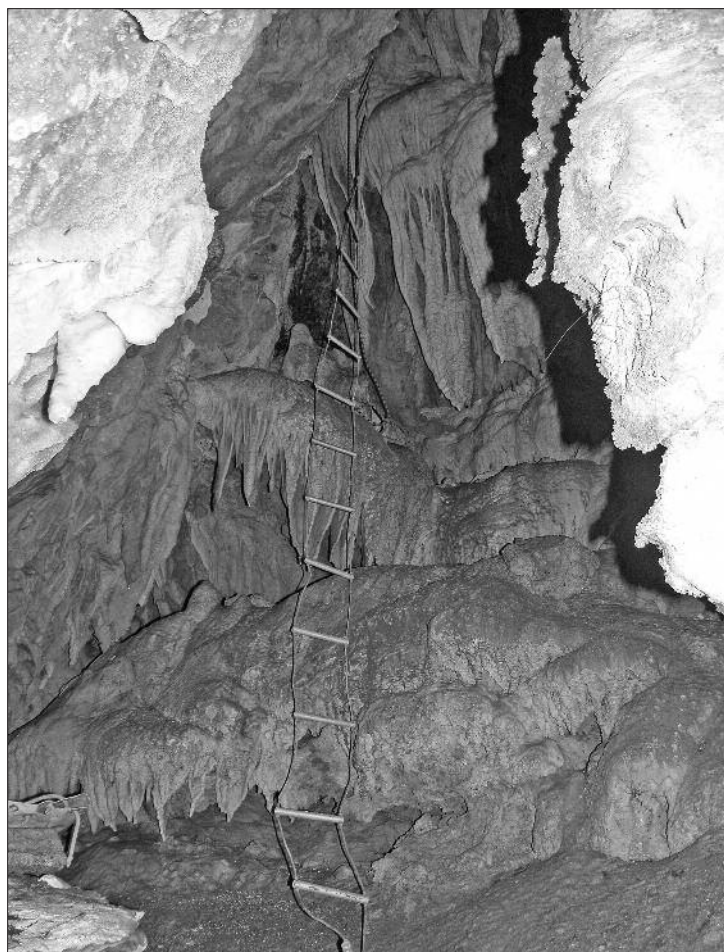
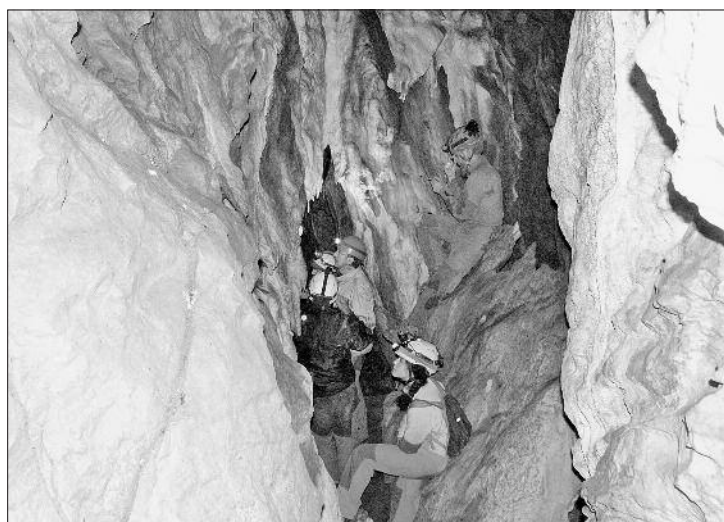
ΙΤΑΛΟΙ ΒΙΟΛΟΓΟΙ ΣΤΟ ΚΑΣΤΟΡΙ

Η δεύτερη ενδιαφέρουσα επίσκεψη καθηγητών και φοιτητών του βιολογικού τμήματος του πανεπιστημίου της Ρώμης, πραγματοποιήθηκε στις 20 και 21 Μαΐου στο χωριό μας,

Έγινε με τη βοήθεια του φίλου του χωριού μας Γιάννη Κοφινά και την αμέριστη συμπαράσταση και ηρωική

κατάβαση στις ΣΠΗΛΙΕΣ του χωριού μας, φίλου Βασίλη Λαγάνα.

Εν αναμονή των ιδιαίτερα σημαντικών επιστημονικών ανακαλύψεων των βιολόγων, με τα αρχαία λεπιδόπτερα και τους σκορπιούς με απενεργοποιημένο το δηλητήριο λόγω της μακροχρόνιας παραμονής τους στις σπηλιές,

δεν έχουμε παρά να περιμένουμε.

Στη φωτογραφία ο Γιάννης Κοφινάς και ο Παναγιώτης Μόρφης στην αρχική επίσκεψή τους στο χωριό μας, με την τοποθέτηση κρίκων στα βράχια για την κατάβαση με σχοινιά στο φαράγγι της Μισσοπορίτισσας, δεν έχου-

με παρά να ευχαριστήσουμε ειδικά τους δυο αυτούς ανθρώπους για την τεράστια προσφορά τους και τη διαμόρφωση συνθηκών ορειβατικών επισκέψεων στο χωριό μας και πάντα με την αμέριστη συμπαράσταση της ΛΟΥΣΙΝΑΣ.

Γ. Αρφάνης

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΚΑΣΤΟΡΕΙΟΥ

Γράφει ο Αλέξης Πάντος, Διευθυντής Δημοτικού Σχολείου Καστορείου

Το Δημοτικό Σχολείο Καστορείου πραγματοποίησε τις παρακάτω εκπαιδευτικές επισκέψεις

Στις 27/4/2018 στα πλαίσια εκπ/κού προγράμματος «τα ζώα του τόπου μας» οι μαθητές της Α΄-Β΄ τάξης επισκέφτηκαν το σπίτι της κας Αλεξάνδρας Μπελίτσου για να δουν την προσωπική

συλλογή από βαλσαμωμένα πτηνά της περιοχής μας, ηλικίας περίπου 50 ετών (από το 1967). Μας ξενάγησε στο χώρο και μας έδωσε πληροφορίες για κάθε πτηνό ξεχωριστά. Μας μίλησε για τη μεγαλύτερη συλλογή του αείμνηστου συζύγου της που αριθμούσε 300 πτηνά, πολλά

άγρια ζώα κυρίως νυχτόβια και σπάνια ορυκτά που φιλοξενούνταν για αρκετά χρόνια στο Μουσείο Φυσικής Ιστορίας στο Καστρί. Μια μεγάλη έκθεση βαλσαμωμένων ζώων που είχαν επισκεφτεί μαθητές και φοιτητές από διάφορα μέρη της Ελλάδας αλλά και του εξωτερικού. Δυστυχώς αυτή τη στιγμή αρκετά από τα εκθέματα έχουν καταστραφεί λόγω κακής συντήρησης και κάποια φυλάσσονται στο υπόγειο της οικίας της. Σας ευχαριστούμε κα Αλεξάνδρα και ευχόμαστε ο μικρός θησαυρός σας να βρει τη θέση που του αξίζει.

Στις 3/5/2018 το σχολείο μας πραγματοποίησε εκπαιδευτική εκδρομή στο λιγνιτικό εργοστάσιο της ΔΕΗ όπου οι μαθητές ξεναγήθηκαν στους χώρους του και ενημερώθηκαν για τον τρόπο λειτουργίας του από ξεναγό του εργοστασίου.

Μετά συμμετείχαν σε Εκπαιδευτικό Παλαιοντολογικό πρόγραμμα στο Εργαστήριο Παλαιοντολογίας Ισιώματος Καρυών. Οι μαθητές μέσα από τις δραστηριότητες του project έγιναν μικροί παλαιοντολόγοι και έμαθαν πώς δημιουργούνται τα απολιθώματα και πώς δουλεύουν οι επιστήμονες στις ανασκαφές. Έμαθαν για τον παλαιοντολογικό πλούτο του λεκανοπεδίου της Μεγαλόπολης. Είδαν οστά και χαυλιόδοντα ελέφαντα ύψους 4 μέτρων που βρέθηκαν εκεί. Ελέφαντα που έζησε πριν 400.000 χρόνια στην περιοχή και που μαρτυρούν τις σημαντικές γεωλογικές, περιβαλλοντικές και κλιματολογικές αλλαγές του τόπου μας. Στη συνέχεια

«ταξίδεψαν» μέσα από παιχνίδια και με τη δύναμη της φαντασίας τους σε ξηρές και θάλασσες του παρελθόντος, όπου ζούσαν προϊστορικά φυτά και ζώα. Η επίσκεψη έκλεισε με κέρασμα από τον σύλλογο και απονομή διπλώματος μικρού παλαιοντολόγου.

Στις 16/5/2018 στα πλαίσια του «Εορτασμού Διεθνούς Ημέρας Μουσείων» οι μαθητές είχαν την ευκαιρία με την καθοδήγηση των αρχαιολόγων της Εφορείας Αρχαιοτήτων Λακωνίας να δουν και να μελετήσουν τα πολύτιμα εκθέματα του Αρχαιολογικού Μουσείου Σπάρτης, να επιλέξουν εκθέματα που τους έκαναν εντύπωση για το Νέο Μουσείο Σπάρτης και να καταλάβουν την αναγκαιότητα κατασκευής του που θα συμβάλει στην προβολή του τόπου μας.

Η εκπαιδευτική μας εκδρομή συνεχίστηκε με την επίσκεψη

κάλυψε τα έξοδα μετακίνησης των μαθητών στις δύο αυτές εκπαιδευτικές εκδρομές του σχολείου μας.

- τον καθηγητή γεωλογίας κ. Γεώργιο Θεοδώρου και τις συνεργάτιδες του κα Εύα Μπέσιου και κα Γεωργία Γκνιιάτσα, την θεατρολόγο κα Σπυριδούλα Σαλταπάδα και από την ένωση Ισιωματαίων την κα Δήμητρα Γιαννακοπούλου και την κα Μαρία Αγγελοπούλου.

- τους αρχαιολόγους κα Τσούλη Μαρία και κ. Τσαγγούρη Γεώργιο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Λακωνίας.

- τους κ. Χρήστο, Τάσο και Νίκο Γκολέμη

- την κα Μπελίτσου Αλεξάνδρα

των μαθητών στο «Κτήμα Γκολέμη» όπου με την καθοδήγηση των βιοκαλλιεργητών Χρήστου και Τάσου Γκολέμη οι μαθητές είδαν πώς γίνεται η καλλιέργεια φυτών με βιολογικές μεθόδους και κατανόησαν την αξία της βιολογικής διατροφής στην υγεία μας και στην ψυχική μας ισορροπία. Οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να δοκιμάσουν φρεσκοστιμμένη βιολογική πορτοκαλάδα και ποπ-κορν από παραδοσιακό σπόρο καλαμποκιού.

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε:

- τον Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων Δ.Σ. Καστορείου που

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές του Δημοτικού Σχολείου και Νηπιαγωγείου Καστορείου ευχαριστούν θερμά:

- Τον Σύλλογο Γονέων για την αγορά και προσφορά στο σχολείο μας διαδραστικού πίνακα με projector

- Το φιλόπρωχο Ταμείο ενορίας Καστορείου για την αγορά και προσφορά στο σχολείο φωτοτυπικού μηχανήματος

- Την κοινοπραξία Μορέας για την προσφορά πέντε σταθερών Η/Υ

Αυτές οι προσφορές δίνουν τη δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς να εμπλουτίσουν τη διδακτική πράξη με τη βοήθεια της σύγχρονης τεχνολογίας, αλλά και στα παιδιά μια νέα δυναμική στη μάθηση, τη γνώση τη δημιουργικότητα, τη συνεργασία και την απόκτηση δεξιοτήτων.

Ευχαριστούμε και ευχόμαστε να γίνουν παράδειγμα προς μίμηση σε όσους έχουν τη δυνατότητα και την διάθεση να βοηθήσουν το σχολείο μας.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ
ΠΑΝΤΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Τόπος προορισμού

Γράφει ο Αθανάσιος Δημητρίου Δημητρακόπουλος

«Ο νέος δρόμος: πρόβλημα ή πρόκληση;» ρωτάει η Ευγενία Λαμπή στο άρθρο που δημοσιεύτηκε στο τεύχος 32 του Πολυδεύκη. Αυτό μου κίνησε την περιέργεια και με έβαλε σε σκέψη. Η πρόκληση να δούμε το «ποτήρι μισογεμάτο» και τις «δυνατότητες που μας δίνει ο καινούργιος δρόμος» είναι να βρούμε και να εκμεταλλευτούμε την κάθε ευκαιρία που μας περιμένει σε κάθε στροφή. Για μένα το κυρίως νόημα του άρθρου είναι να επωφεληθούμε από την προσβασιμότητα που προσφέρει ο νέος δρόμος στο να καταστήσει την περιοχή τόπο προορισμού και να γίνει «πρώτη θέση πίστα».

Πρώτα απ' όλα ας εξετάσουμε και ας καθορίσουμε τι είναι «τόπος προορισμού» και, επιπλέον, τον προσδιορισμό των κριτηρίων που απαιτούνται για μια θέση προορισμού πριν αντιμετωπίσουμε αν η περιοχή είναι, ή θα έπρεπε να είναι, ένας τόπος προορισμού.

Οι ειδικοί μας λένε ότι ένας τόπος προορισμού πρέπει να έχει τα εξής: Ομορφιά, περιβάλλον, επιχειρήσεις/εμπόριο (εστιατόρια, ξενοδοχεία, καφέ – μπαρ), ιστορία, επωνυμία “branding” και τέλος προσιτότητα.

Ο κόσμος είναι γεμάτος με επιτυχείς τουριστικούς προορισμούς, με πολλά μέρη που έχουν προσελκύσει εκατομμύρια ανθρώπους κάθε χρόνο από όλο τον κόσμο. Η Αθήνα, η Μύκονος, η Σαντορίνη, ο Μυστράς, είναι μερικά από τα μέρη που φημίζονται παγκοσμίως ως σημεία τουριστικών προορισμών/hotspots. Το ερώτημα είναι, γιατί είναι αυτοί οι τόποι τόσο δημοφι-

λείς; Μπορεί κάθε προορισμός να ανθίσει παραπάνω με κάποια στρατηγική;

Η πρώτη σημαντική πτυχή του τουριστικού προορισμού είναι το περιβάλλον. Το οδικό δίκτυο, η αρχιτεκτονική, η καθαριότητα, η ομορφιά, και μια μοναδική εμφάνιση είναι όλα τα στοιχεία του περιβάλλοντος ενός τόπου, και το καθένα είναι αναπόσπαστο στη δημιουργία μιας κατάλληλης εμφάνισης. Η παρουσίαση ενός τόπου οπτικά είναι ίσως ένας από τους πιο σημαντικούς λόγους για τη δημιουργία ενός επιτυχημένου τουριστικού προορισμού, καθώς οι άν-

θρωποι θα κρίνουν την αύρα ενός τόπου μέσα σε χρόνο δευτερολέπτων κατά την άφιξή τους.

Οι επιχειρήσεις είναι ένας άλλος σημαντικός τομέας που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη. Αυτό περιλαμβάνει τα πάντα, από γκαλερί τέχνης μέχρι αθλητισμό, από ιχθυοτροφεία ως φάρμες αγελάδων, και από σούπερ μάρκετ μέχρι καφεναεία. Είναι τα επιθυμητά στοιχεία έλξης για μια τοποθεσία και είναι ένα μεγάλο κίνητρο για τους τουρίστες να την επισκεφθούν. Ωστόσο, αυτά μπορεί να αποδειχτούν πιο σημαντικό για τους ντόπιους από ό,τι είναι για τους επισκέπτες.

Η ιστορία είναι ένα άλλο περιουσιακό στοιχείο που είναι ευεργετικό για έναν τόπο, αλλά δεν είναι υποχρεωτικό. Είναι το στοιχείο που κάνει ορισμένους προορισμούς τόσο δημοφιλείς, αν και αρκετές φορές πολλές σημαντικές πτυχές της ιστορίας του τόπου είτε αγνοούνται είτε παραβλέπονται, αλλά εξακολουθούν να παραμένουν δημοφιλείς προορισμοί.

Η επωνυμία που χρησιμοποιείται πρέπει να συνδυάζει όλα τα παραπάνω στοιχεία για να δημιουργήσουν τον απόλυτο τουριστικό προορισμό. Ένας ταλαντούχος στη

Μερικοί άνθρωποι πιστεύουν ότι αυτό που κάνει έναν τόπο, μια πόλη, ένα χωριό ή μια χώρα όμορφη και ελκυστική, είναι απλώς η ομορφιά των κτιρίων, οι καφετέριες, τα εστιατόρια, κ.λπ. Κάποιοι άλλοι πιστεύουν ότι η ομορφιά και η έλξη ενός τόπου δεν έχει καμία σχέση με τα κτίρια αλλά με τους ανθρώπους που ζουν σε αυτές, με εκείνους που, είτε το θέλετε είτε όχι, είναι πάντα παρόντες σε κάθε σας βήμα, με το χαμόγελο και την εξυπηρέτηση. Οι επισκέπτες επηρεάζονται από αυτή τη συμπεριφορά και θέλουν να επιστρέψουν.

Ο γείτονας μου, στη Βοστόνη, ο Κώστας, δουλεύει για μια φαρμακευτική εταιρεία η οποία αγοράστηκε από μια παγκόσμια γιαπωνέζικη εταιρεία πολλών δισεκατομμυρίων. Στην πρώτη συνάντηση ο αντιπρόεδρος ρωτάει τον Κώστα εάν είναι Έλληνας. “Ναι”, απαντά ο Κώστας με υπερηφάνεια. Στη συνέχεια του λέει: “Έχω πάει στην Ελλάδα και μου άρεσε πολύ”. “Θα ξανάπατε;”, ρωτά ο Κώστας. “Όχι”, απαντά ο αντιπρόεδρος, “γιατί πήρα ένα ταξί για την Ακρόπολη και με γύρισαν 10 φορές γύρω στο ίδιο τετράγωνο!”.

Αυτό είναι ένα μικρό παράδειγμα συμπεριφοράς που συναντάει ο τουρίστας στην καθημερινή του εμπειρία. Ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού πριν μερικά χρόνια, όταν κατάλαβε ότι αυτή η εμπειρία του τουρίστα τον έσπρωξε να διαλέξει τις απέναντι τουρκικές παραλίες, κατανόησε ότι πρέπει να αλλάξει τη συμπεριφορά και νοοτροπία του Έλληνα και εφάρμοσε ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης που

πράγματι έφερε αποτέλεσμα και ξανάφερε πίσω τον χαμένο τουρισμό.

Τέλος, οι δρόμοι αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του συστήματος μεταφορών και εξυπηρετίσεων. Το οδικό δίκτυο και η προσιτότητα μιας χώρας ή μιας περιοχής πρέπει να είναι αποτελεσματικό ώστε να μεγιστοποιεί τα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη. Επιπλέον, διαδραματίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη της χώρας και της περιοχής και ο κλάδος των οδικών μεταφορών είναι η ραχοκοκαλιά ισχυρών οικονομιών και δυναμικών κοινωνιών.

Μια κριτική για το νέο δρόμο είναι ότι ανοίγει την αύξηση στο ανταγωνισμό. Είναι ο ανταγωνισμός υγιής για τις επιχειρήσεις; Η ερώτηση είναι πιο απλή από την απάντηση, αλλά αντανάκλα το γιατί οι Συντηρητικοί και οι Φιλελεύθεροι διαφωνούν σε πολλά μεγάλα ζητήματα που σχετίζονται με αυτό το θέμα.

Οι περισσότεροι συμφωνούν ότι ο ανταγωνισμός είναι ζωτικής σημασίας για την εύρυθμη λειτουργία της οικονομίας της αγοράς. Από τις ημέρες του Adam Smith οι οικονομολόγοι έχουν καταλάβει ότι το "αόρατο χέρι της αγοράς" λειτουργεί μόνο εάν οι παραγωγοί αγαθών και υπηρεσιών ανταγωνίζονται μεταξύ τους. Ο ανταγωνισμός διατηρεί τις τιμές χαμηλές και παρέχει κίνητρο για βελτίωση και καινοτομία.

Αναρωτιόμαστε, ο ανταγωνισμός δεν είναι πάντα καλός για τους παραγωγούς; Π.χ. Εγώ παράγω βιβλία οικονομικών. Ομολογώ οι ανταγωνιστές μου βγάζουν συνεχώς νέες βελτιωμένες εκδόσεις που απειλούν το μερίδιο αγοράς μου. Αλλά γνωρίζοντας ότι

πρέπει να συμβαδίσω με τους Paul Krugmans και τους Glenn Hubbards του κόσμου, με κρατάει ενήμερο, ειλικρινή και ταπεινό. Με κάνει να δουλεύω πιο σκληρά, πιο έξυπνα, ωφελώντας τους πελάτες - στην περίπτωση αυτή, τους σπουδαστές. Το συμπέρασμα είναι ότι ο ανταγωνισμός μεταξύ των σχολικών βιβλίων της οικονομίας καθιστά τη μάθηση αυτής της επιστήμης λίγο λιγότερο θλιβερή. Το εκπληκτικό αποτέλεσμα είναι ότι το μερίδιο αγοράς μου έχει αυξηθεί λόγω της καλύτερης ποιότητας των βιβλίων μου.

Εάν λάβουμε υπόψη τα παραπάνω σημεία και εξετάσουμε αντικειμενικά τι έχει να προσφέρει η περιοχή της Καστα-

Φωτό Γ. Λαγανάς

νιάς, πλησιάζουμε στην αντίληψη ότι με λίγη δουλειά και θέληση η περιοχή μπορεί να γίνει ένας επιτυχημένος τόπος προορισμού. Εδώ ο ρόλος του Δήμου είναι σημαντικός, όπως λέει η Ευγενία. Πρέπει πρώτα να βρεθεί και να εφαρμοστεί μια στρατηγική που να ελκύει το κόσμο στο τόπο μας, και ακόμα πιο σημαντικό, να τον κρατήσει περισσότερο όταν έρθει. Γιατί οι Σπαρτιάτες δεν λένε «Πάμε στην Καστανιά για καφέ», ή οι Αθηναίοι, «Πάμε στην Καστανιά ένα Σαββατοκύριακο να φάμε πέστροφες και να ερευνήσουμε το φάραγγι». Η Ευγενία μας προσφέρει πολλές προτάσεις. Επιπλέον έχω ακούσει πολλές

καλές ιδέες από συγχωριανούς.

Το μόνο που απομένει είναι να αξιολογηθούν οι καλύτερες ιδέες με ένα σχέδιο εκτέλεσης. Ωστόσο, αυτό το σχέδιο πρέπει να έχει αρκετό χρόνο για να είναι αποτελεσματικό και πρέπει να έχει ενσωματωθεί και μια διαδικασία αυτοαξιολόγησης για να δούμε τι λειτουργεί και τι όχι. Εγώ θα σας προσφέρω ένα παράδειγμα. Βόρεια από τη Βοστώνη είναι μια φάρμα με αγελάδες. Οι ιδιοκτήτες πριν πολλά χρόνια αποφάσισαν να παράγουν και να πουλάνε το δικό τους παγωτό. Μετά αποφάσισαν να ανοίξουν κατάστημα λιανικής πώλησης στην άκρη της φάρμας, Richardson,

αυτά). Επιπλέον το Richardson's κάνει χονδρική πώληση το γάλα και παγωτό του σε σουπερμάρκετ και εστιατόρια. Ο καθένας μπορεί να κάνει τη δική του αριθμητική για τις καθημερινές πωλήσεις του Richardson. Σημασία έχει ότι ολόκληρη η περιοχή επωφελήθηκε από τις ημερήσιες χιλιάδες πελατών του Richardson. Δεν είμαι σε θέση για κριτική ούτε θέλω να επιβάλω τη γνώμη μου ή να υπονοώ ότι αυτό πρέπει να γίνει. Απλώς αναφέρω μια ιστορία επιτυχίας και αναρωτιέμαι εάν θα ήταν πιθανόν να γινόταν κάτι παρόμοιο στη περιοχή μας.

Η περιοχή της Καστανιάς είναι ένθετη μέσα στην αειθαλή αγκαλιά του Ταυγέτου, πάνω από την εύφορη γη των ποταμών Ευρώτα και Κάστορα και που η ομορφιά της μας οδηγεί σε μαγικές βόλτες. Αυτό είναι ένας καλός λόγος για να προσελκύσει τους επισκέπτες, αλλά η πρόκληση παραμένει το τι άλλο πρέπει να κάνουμε για να τον κρατήσουμε περισσότερο καιρό ώστε να αυξήσουμε την «ταχύτητα του χρήματος» (velocity of money). Η ταχύτητα του χρήματος είναι η συχνότητα με την οποία χρησιμοποιείται η ίδια νομισματική μονάδα για την αγορά των εγχωρίως παραγόμενων αγαθών και υπηρεσιών εντός δεδομένης χρονικής περιόδου. Ίσως ο Δήμος και ο Εμπορικός Σύλλογος μαζί με τα έξυπνα μυαλά της νεολαίας να βρουν τον σπινθήρα και την ανάφλεξη της επιτυχίας.

Θα τελειώσω με μια φράση από την ταινία FIELD OF DREAMS (Πεδίο Ονειρών) με τον Kevin Costner "If you build it, he will come", «Αν το δημιουργήσεις, θα έρθει».

“Και του χρόνου στην πατρίδα” Οι Έλληνες της Πολωνίας

Φέτος πέρασα το ορθόδοξο Πάσχα στην Βαρσοβία. Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία, 87,2 % των Πολωνών είναι καθολικοί και μόνο 1,3 % ορθόδοξοι. Η Ορθόδοξη Εκκλησία της Πολωνίας αναγνωρίστηκε αυτοκέφαλη το 1924 και ποιμαίνεται από τον Μακαριώτατο Μητροπολίτη Βαρσοβίας και πάσης Πολωνίας κ. Σάββα. Η Ορθόδοξη Εκκλησία της Πολωνίας μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο είχε πάρα πολλές δυσκολίες με το κομμουνιστικό καθεστώς, αλλά με την κατάρρευσή του το 1989, ξεκίνησε την πρόοδό της, κτίζοντας καινούργιους ναούς, μοναστήρια κτλ. Φυσικά, τα ελληνικά δεν είναι η γλώσσα, στην οποία τελείται συνήθως η λειτουργία στις ορθόδοξες εκκλησίες στην Πολωνία, με εξαίρεση την ορθόδοξη ενορία Αγ. Κωνσταντίνου και Ελένης στην πόλη Zgorzelec (Ζγκορζέλετς), που βρίσκεται στην όχθη του ποταμού Νάισε στα σύνορα Πολωνίας με τη Γερμανία. Για το πώς έτσι, θα επανέλθω.

Η πλειοψηφία των περίπου 3000 Ελλήνων της σημερινής Πολωνίας είναι απόγονοι των πολιτικών προσφύγων του εμφύλιου πολέμου. Το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου δεν έφερε ειρήνη στην Ελλάδα, και μέχρι το 1949 επικράτησε εμφύλιος πόλεμος μεταξύ της κυβέρνησης, υποστηριζόμενης από τις βρετανικές και αμερικάνικες δυνάμεις, και του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδος. Ο Στρατός αυτός αποτελούσε το ένοπλο σώμα του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας, και ο αγώνας του υποστηριζόταν ενεργά από τις χώρες, οι οποίες μετά τη Διάσκεψη της Γιάλτας βρίσκονταν στη σοβιετική σφαίρα επιρροής. Μετά το τέλος του Εμφυλίου Πολέμου οι περισσότεροι αντάρτες και οι οικογένειές τους βρήκαν καταφύγιο στην Σοβιετική Ένωση ή σε χώρες μέλη του Συμφώνου της Βαρσοβίας. Έτσι, έως τον Αύγουστο του 1950 σχεδόν 14 χιλιάδες Έλληνες έφτασαν στην Πολωνία, μεταξύ αυτών 3,5 χιλιάδες παιδιά, συχνά ορφανά. Τα παιδιά φιλοξενήθηκαν σε κρατικά ιδρύματα στην Κάτω Σιλεσία, και μετά στο Στετισίν. Στους ενήλικες πρόσφυγες προσφέρθηκαν οι εργατικές θερινές εστίες στο Zgorzelec (Ζγκορζέλετς). Οι τραυματίες βρήκαν φροντίδα στο νοσοκομείο στο νησί Wolin (Βόλιν). Στην δεκαετία του 1950 ένα μέρος των προσφύγων είχε εγκατασταθεί πλέον σε άλλες πόλεις της νοτιοδυτικής Πολωνίας.

Οι περισσότεροι στη Legnica (Λεγκνίτσα), στο Wałbrzych (Βάλμπιτς) και στο Wrocław (Βρότσαβ). Μία ομάδα προσφύγων αποφάσισε να ιδρύσει δικό τους αγροτικό συνεταιρισμό, και τους παραχωρήθηκαν αγροκτήματα στο Krościenko (Κροστοιένκο) και στη γύρω περιοχή της νοτιοανατολικής Πολωνίας. Στο Κροστοιένκο έμεινε μεταξύ άλλων για ένα χρονικό διάστημα ο Νίκος Μπελογιάννης, και μπροστά στο “Σπίτι της Νεολαίας” στήθηκε ένα μνημείο προς τιμήν του με επιγραφή στα ελληνικά και πολωνικά.

Μνημείο Μπελογιάννη
στο Κροστοιένκο

Η επιχείρηση μεταφοράς Ελλήνων προσφύγων στην Πολωνία έγινε κατόπιν πρωτοβουλίας του Α΄ Γραμματέα της Κεντρικής Επιτροπής του Πολωνικού Εργατικού Κόμματος και αρχηγού του πολωνικού στρατού, Μπολέσουαβ Μπιέρουτ, ο οποίος ενέκρινε το πρόγραμμα της πολύπλευρης βοήθειας προς τους μαχητές του ΔΣΕ. Το κόστος της επιχείρησης από πλευράς Πολωνίας υπολογίζεται σε ποσό που τότε ανταποκρινόταν σε 15 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ. Η μεταφορά έγινε επί το πλείστον δια θαλάσσης με πλοία του Πολωνικού Εμπορικού Ναυτικού. Έτσι οι αντάρτες του ΔΣΕ έφτασαν μετά από ένα οδύσσειο ταξίδι, που ξεκινούσε στην Αλβανία και περνώντας τη Μεσόγειο και τη Βόρεια Θάλασσα, τελείωνε στα λιμάνια της Πολωνίας στη Βαλτική Θάλασσα. Οι τραυματισμένοι περιθάλφθηκαν στο νοσοκομείο στο Βόλιν,

και μετά τη νοσηλεία τους μεταφέρθηκαν σε προσωρινά κέντρα και εγκαταστάθηκαν κυρίως στην περιοχή της Κάτω Σιλεσίας.

Η ζωή στην Πολωνία ήταν καλή. Το σοσιαλιστικό καθεστώς δεν ήταν τόσο περιοριστικό όσο σε άλλες χώρες του ανατολικού μπλοκ και η φιλοξενία για τους Έλληνες ήταν υποδειγματική, παρ’ όλο που η Πολωνία ήταν ερειπωμένη και θρηνούσε 6.000.000 νεκρούς. Περισσότεροι από 1.700 ανάπηροι πρόσφυγες νοσηλεύτηκαν στο νοσοκομείο στο νησί Βόλιν. Απέκτησαν τεχνητά μέλη, πήραν επίδομα αναπηρίας και στους τόπους μόνιμης εγκατάστασης μπορούσαν να αυξήσουν το εισόδημά τους δουλεύοντας σε εργασίες κατάλληλες για άτομα με αναπηρίες. Σπίτι, δουλειά, περίθαλψη, σχολείο και αναψυχή ήταν διασφαλισμένα για όλους. Καμία διάκριση δεν υπήρχε σε σχέση με τους Πολωνούς. Τα παιδιά που ήταν ορφανά ή των οποίων οι γονείς είχαν μείνει στην Ελλάδα ταχτοποιήθηκαν στις παιδουπόλεις. Παντού οι πρόσφυγες έδωσαν τον καλύτερο εαυτό τους. Δημιούργησαν συνεταιρισμούς, μιας και στην πλειοψηφία τους ήταν αγρότες, έχτισαν σπίτια και κοινόχρηστους χώρους και φρόντισαν την επιμόρφωση των παιδιών τους. Η επιθυμία για μόρφωση ήταν ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά των Ελλήνων στην Πολωνία. Έτσι η νεότερη γενιά προόδευσε με ταχύτατο βηματισμό, κάτι το οποίο οι γηραιότεροι Έλληνες πρόσφυγες εύχονταν να είχαν καταφέρει στην πατρίδα τους.

Αλλά πολλοί από τους παλιούς αντάρτες δεν συμβιβάστηκαν με την παραμονή τους στην ξένη χώρα, παρ’ όλη τη φροντίδα που τους παρέιχε. Η επιθυμία επιστροφής στην πατρίδα επικρατούσε. Γι’ αυτό δέσποζε η ευχή “και του χρόνου στην πατρίδα”. Το όπλο παρά πόδα είχε αντικατασταθεί από τη βαλίτσα παρά πόδα. Το σοσιαλιστικό όραμα είχε παραχωρήσει τη θέση του στη νοσταλγία για την πατρίδα. Μία επιθυμία, που ήταν αδύνατο να πραγματοποιηθεί, γιατί πολλοί διώκονταν στην Ελλάδα ή τους είχε αφαιρεθεί η ιθαγένεια. Άλλοι πολλοί δεν είχαν πια ούτε συγγενείς ούτε σπίτι.

Όμως, μετά την πτώση της δικτατορίας και την αποκατάσταση της δημοκρατίας στην Ελλάδα δημιουργήθηκαν ευνοϊκές συνθήκες για τον γυρισμό στην Ελλάδα, μεταξύ άλλων και η δυνατότητα από το

1985 μεταφοράς συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων από την Πολωνία στην Ελλάδα. Κατά τη δεκαετία του '80 εγκατέλειψαν 5,5 χιλιάδες Έλληνες εκπαιρισμένοι την Πολωνία. Στα τέλη της δεκαετίας του '90 απέμειναν περίπου 4,5 χιλιάδες Έλληνες, κυρίως στην Κάτω Σιλεσία.

Το Ζγκορζέλετς (Zgorzelec) είναι μια χωρισμένη πόλη με ένα για πολλούς άγνωστο ελληνικό παρελθόν. Ήταν πριν από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο το ανατολικό τμήμα της Γερμανικής πόλης Görlitz (Γκέρλιτς). Η πόλη χωρίστηκε στα δύο το 1945, μετά το τέλος του πολέμου. Το Ζγκορζέλετς, στην ανατολική όχθη του ποταμού Νάισε, προσαρτήθηκε στην Πολωνία και το Γκέρλιτς, στη δυτική όχθη, συνέχισε να υπάγεται στην Αν. Γερμανία. Ποια είναι όμως η ιδιαίτερη σχέση της μακρινής αυτής περιοχής με την Ελλάδα;

Οι περισσότεροι των Ελλήνων πολιτικών προσφύγων, που μετά το τέλος του ελληνικού εμφυλίου βρήκαν καταφύγιο στην Πολωνία, εγκαταστάθηκαν στο Ζγκορζέλετς. Μάλιστα, πολλοί το αποκαλούσαν "Republika Grecka".

Οι Γερμανοί κάτοικοί της είχαν εξαναγκαστεί να εγκαταλείψουν το κομμάτι της πόλης, που ήταν στην πολωνική μεριά, παραμένοντας μόνο στο άλλο κομμάτι της στη γερμανική πλευρά, στο Γκέρλιτς, και έτσι η πόλη ξανακατοικήθηκε από Έλληνες. Ωστόσο δεν ήταν οι μόνοι Έλληνες στην περιοχή. Αν και το Γκέρλιτς χωριζόταν από το Ζγκορζέλετς, μόνο από τον ποταμό Νάισε, οι Έλληνες του πολωνικού τμήματος δεν είχαν επαφές με την ανατολικογερμανική πόλη. Όμως εκεί υπήρχαν ξεχασμένοι Έλληνες εκτοπισμένοι μιας άλλης εποχής.

Πολύ πριν από τον εμφύλιο, στην μέση του Α' Παγκοσμίου Πολέμου αλλά και στον απόηχο του εθνικού διχασμού μια άλλη γενιά Ελλήνων στρατιωτών είχε σταλεί από το μακεδονικό μέτωπο στο Γκέρλιτς της Σαξονίας, κατόπιν μιας αμφιλεγόμενης συμφωνίας μεταξύ της Ελλάδας, της Αντάντ και των γερμανοβουλγαρικών στρατευμάτων. Πάνω από 6500 στρατιώτες έφτασαν με τρένο από τη βόρεια Ελλάδα σε ένα στρατόπεδο του Γκέρλιτς. Οι κάτοικοι της πόλης, τους υποδέχθηκαν με καλωσόρισμα, ακόμα και στα ελληνικά, αλλά στην πραγματικότητα αυτή η υποδοχή δεν ήταν παρά κομμάτι της γερμανικής προπαγάνδας, αφού οι Έλληνες στρατιώτες είχαν μεταφερθεί εκεί ως ιδιότυποι αιχμάλωτοι πολέμου με κάποια προνόμια, λόγω της σχέσης του τότε Βασιλιά Κωνσταντίνου με τον Γερμανό Κάιζερ. Οι Έλληνες στρατιώτες μπορούσαν να κυκλοφορούν στην πόλη, ωστόσο κάθε βράδυ

επέστρεφαν υποχρεωτικά στο στρατόπεδο. Επίσης δεν μπορούσαν να εγκαταλείψουν το γερμανικό έδαφος. Την περίοδο του μεσοπολέμου πολλοί απ' αυτούς σιγά-σιγά εντάχθηκαν στη ζωή της πόλης, κάποιιοι έπιασαν δουλειά και άλλοι παντρεύτηκαν.

Η ιστορία των Ελλήνων του Γκέρλιτς αλλά και του Ζγκορζέλετς είναι μοναδική. Έλληνες εκτοπισμένοι, αιχμάλωτοι κι εξόριστοι, θύματα δύο τραγικών σελίδων της ελληνικής ιστορίας, βρέθηκαν κατά τύχη σε διαφορετικές ιστορικές περιόδους στην ίδια ουσιαστικά πόλη, η οποία επίσης είχε τη δική της τραγική ιστορία. Με ένα ποτάμι να τους χωρίζει, οι στρατιώτες του Δ' Σώματος Στρατού και οι εξόριστοι του εμφυλίου έμειναν δίπλα-δίπλα, χωρίς να γνωρίζουν οι μεν την ιστορία των δε.

Το Μπούλεβαρ των Ελλήνων (Bulwar Grecki)

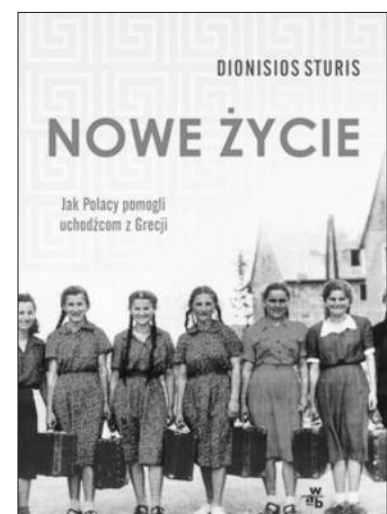
Το μεγαλύτερο αξιοθέατο της περιοχής του ποταμού είναι ο δρόμος δίπλα στο ποτάμι. Το Μπούλεβαρ των Ελλήνων (Bulwar Grecki). Έχει στρωθεί όμορφα με συγχρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση και σ' ένα προσεκτικά επιλεγμένο σημείο βρίσκεται ένα επιτύμβιο μνημείο με πινακίδα στα πολωνικά και ελληνικά που αναφέρει εν συντομία το ιστορικό. Το μνημείο φτιάχτηκε το 2008, περίπου εξήντα χρόνια μετά τη μεγάλη φυγή, που έχει αφήσει, ακόμα και σήμερα, βαθιά σημάδια στην ιστορία της Ελλάδας. Όσον αφορά την ορθόδοξη εννορία Αγ. Κωνσταντίνου και Ελένης στο Ζγκορζέλετς, στην οποία αναφέρθηκε στην αρχή, ιδρύθηκε το 2002 κατόπιν χρηματοοικονομικής πρωτοβουλίας της τοπικής ορθόδοξης κοινότητας. Ενεργά μέλη της εννορίας είναι μόνο 70, και καθώς το κράτος δεν την βοηθάει οικονομικά, πρέπει να συντηρηθεί με τις εθελοντικές εισφορές των πιστών. Ένας από αυτούς είναι ο Νικόλαος Ρουσκέτος, γνωστός μουσικός και Δημοτικός Σύμβουλος Δήμου Ζγκορζέλετς.

Στο Ζγκορζέλετς οργανώνεται κάθε χρόνο το Πανπολωνικό Φεστιβάλ Ελληνικού Τραγουδιού με συμμετοχή Ελλήνων και

Πολωνών, μουσικών, τραγουδιστών και συγκροτημάτων, που παίζουν και τραγουδούν ελληνικά τραγούδια, τα οποία ανέκαθεν ήταν πολύ δημοφιλή στην Πολωνία. Είναι χαρακτηριστικό, ότι μια από τις πιο διάσημες τραγουδίστριες στην Πολωνία, είναι Ελληνίδα, γνωστή ως Eleni. Η Ελένη Τζόκα ήρθε σε παιδική ηλικία στην Πολωνία, όπου κατάφερε να δημιουργήσει μία μεγάλη καριέρα στο τραγούδι, χωρίς ποτέ να έχει ξεχάσει τις ελληνικές της ρίζες.

Επιπλέον διακρίνονται μεταξύ άλλων οι εξής ελληνο-πολωνικές προσωπικότητες: Νίκος Χατζηνικολάου (ποιητής), Τηλέμαχος Πιλιτσιδής (ζωγράφος), Μιχάλης Χρυσουλίδης (ζωγράφος), Χρήστος Μάντζιος (γλύπτης), Ηλίας Βράζας (φιλόσοφος και καθηγητής του πανεπιστημίου του Βρότσλαβ), Μίλος ή Δημήτρης Κούρτης (κορυφαίος μουσικός της τζαζ), Παύλος Ράπτης (τενόρος και παγκοσμίου φήμης τραγουδιστής όπερας), Grzegorz Kostrzewa-Zorβάς (πολιειολόγος και δημοσιογράφος), Θεόφιλος Βαφίδης (γαστρονόμος και διοργανωτής του Φεστιβάλ Ελληνικής Κουζίνας στην Πολωνία).

Ο Διονύσιος Στούρης είναι δημοσιογράφος και συγγραφέας, γνωστός για τα ρεπορτάζ του σχετικά με το συριακό προσφυγικό δράμα. Γεννημένος στη Θεσσαλονίκη και μεγαλωμένος στην Πολωνία, εργάζεται σήμερα στο TOK FM Radio της Βαρσοβίας. Στο τρίτο του βιβλίο, που εκδόθηκε πέρσι, αφηγείται την ιστορία των προσφύγων του εμφυλίου πολέμου οι οποίοι βρέθηκαν στην Πολωνία. Το βιβλίο φέρει το τίτλο "Nowe Życie" (Νέα Ζωή), και έχει ως υπότιτλο "Πώς οι Πολωνοί βοήθησαν τους πρόσφυγες από την Ελλάδα". Το βιβλίο έχει ήδη μεγάλη επιτυχία στην Πολωνία. Ας ελπίζουμε ότι θα έχει εξίσου μεγάλη επιτυχία στην Ελλάδα όταν με το καλό μεταφραστεί στα ελληνικά.

Κάρεν-Καλίσα Χιώτη

ΜΕΤΑΞΙ

Λακωνία 19ος - αρχές 20ού αιώνα

Ο εορτασμός της Παγκόσμιας Ημέρας των Αρχείων είναι μια σημαντική ευκαιρία για τα αρχεία, τους αρχειονόμους και όλους τους επιστήμονες της πληροφορικής να αναδείξουν τη χρησιμότητα των αρχείων στην κοινωνία, να κάνουν τους πολίτες να ανακαλύψουν και να γνωρίσουν τον πλούτο που φυλάσσεται στα Αρχεία και να έρθουν σε επαφή με αυτό το συναρπαστικό χώρο, στον οποίο απόκεινται μοναδικά τεκμήρια πολιτιστικής κληρονομιάς.

Οι πίνακες με ψηφιακές αποτυπώσεις ιστορικών τεκμηρίων με θέμα «Μετάξι, Λακωνία 19ος αι. - αρχές 20ού, Επιλογές Τεκμηρίων», σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν πρόσφατα από τα Γ.Α.Κ. - Αρχεία Ν. Λακωνίας για να αποτελέσουν υποστηρικτικό υλικό σε εκπαιδευτικό πρόγραμμα τοπικής ιστορίας, που σύντομα θα παρουσιαστεί σε σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του Νομού. Ακριβώς λίγο πριν αρχίσουν να εκπληρώνουν την «εκπαιδευτική» αποστολή τους, η Υπηρεσία, συμμετέχοντας στον εορτασμό της διεθνούς ημέρας αρχείων, έκρινε σκόπιμο να τους εκθέσει απέναντι από το κτήριο του μοναδικού σωζόμενου Μεταξουργείου της πόλης, προσδίδοντάς τους έναν ακόμη ρόλο: να πληροφορήσουν, ευρύτερα, το κοινό για το μετάξι, ένα προϊόν της λακωνικής γης που φέρει ιστορία αιώνων.

Οι χειρόγραφες και έντυπες πηγές, που απόκεινται στα Γ.Α.Κ. - Αρχεία Ν. Λακωνίας και πραγματεύονται την παραγωγή, το εμπόριο και τη χρήση του μεταξιού στη Λακωνία, είναι πολλές, καλύπτουν μεγάλο χρονικό εύρος (περισσότερο από 2 αιώνες), ενώ εμπίπτουν σε διάφορες κατηγορίες συλλογών: περιηγητικά κείμενα, σπάνια βιβλία από παλιές βιβλιοθήκες (κυρίως των κατηργημένων σχολείων), προ-

ικουόμενα, αλληλογραφία εμπόρων, εμπορικά κατάστιχα και λογαριασμοί, δικαιοπρακτικά έγγραφα, ιδιωτικά συμφωνητικά, απογραφές ειρηνοδικών - συμβολαιογράφων, επιστολές ιδιωτών, κείμενα με ειδησεογραφικές πληροφορίες στον τοπικό τύπο κ.α..

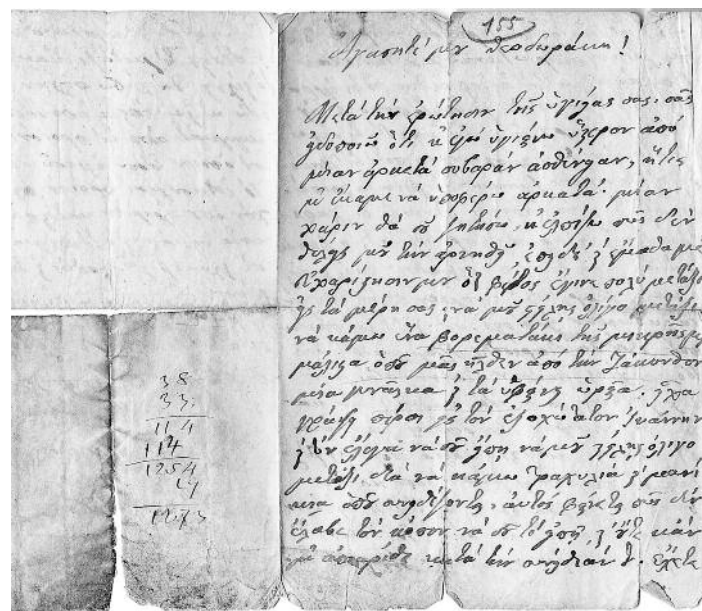
συνυπάρχει ή/και επηρεάζεται από την μηχανοποιημένη παραγωγή: τη χρονιά αυτή ο εγκατεστημένος στην Αγκώνα Έλληνας μεγαλέμπορος, Κωνσταντίνος Δουρούτης, ιδρύει στη Σπάρτη το πρώτο μηχανικό μεταξουργείο. Το γεγονός αυτό θα προκαλέσει μεγάλες αλλαγές τόσο στην τοπική

κοιλιάδα του Ευρώτα και σε πολλές περιοχές της κεντρικής και βόρειας Λακεδαιμόνας, αλλά και του έντονου εμπορικού ενδιαφέροντος για το λακωνικό μετάξι που έχει εκδηλωθεί ήδη από τα τέλη του 18ου αιώνα: το «μετάξι όψης» και το «καλό μπρισιμιλίκι» παράγονται σε μεγάλες ποσότητες στις παραπάνω περιοχές και ζητούνται διαρκώς από εμπόρους του Μυστρά, των Καλαμών και του Ναυπλίου, που τα προωθούν στις μεγάλες αγορές της Ευρώπης και της Ανατολής.

Σε επίπεδο οικοτεχνίας, η εκτροπή μεταξοκωλίκων, η παραγωγή κουκουλιών και η μεταποίησή τους σε λεπτό μετάξι, φαίνεται, πως αποτελούν γενικευμένες εργασίες σε πολλά λακωνικά χωριά: σχεδόν σε κάθε σπίτι, από τον Μάρτιο έως τον Ιούνιο, τα τσουκάλια, οι βούρτσες, οι λεκάνες, τα μαγκάνια και οι ανέμες «βγαίνουν από τα κατώγια για να πιάσουν δουλειά...». Η σπρωτροφία σε όλα της τα στάδια και οι τεχνικές αναπνήσις (ξετυλίγματος των κουκουλιών), του μασουρίσματος και του ζευγαρώματος, ως στοιχεία άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, μεταδίδονται από γενιά σε γενιά.

Τέλος, δεν θα μπορούσε να παραλειφθεί η παρουσία του μεταξιού στην ενδυμασία, αφού περιγράφεται σε πολλές πηγές του εξεταζόμενου αιώνα. Πλήθος συμβολαιογραφικών και δικαστικών πηγών «διηγείται» για ανδρικά ολομέταξα πουκάμισα, για μεταξωτά κοντογούνια, ζωνάρια και μαντίλια, ή για ολόκληρες «πίχτες κουκουλομετάξινων υφασμάτων» που βρίσκονται στιςπραμάτειες των εμπόρων ή στα σεντούκια των σπιτιών...

Έρευνα, τεκμηρίωση αρχειακών πηγών: Μιχάλης Σόβολος, Αρχειονόμος, Γ.Α.Κ.-Αρχεία Ν. Λακωνίας

Κατά την έρευνα και αξιολόγησή των πηγών, κρίθηκε, ότι εκείνες του 19ου αιώνα, παρουσιάζουν ιδιαίτερο ιστορικό ενδιαφέρον, αφού η «λακωνική μέταξα» στις πρώτες δεκαετίες παράγεται παραδοσιακά και συστηματοποιημένα από τους Λάκωνες αγρότες, ενώ, από το έτος 1837,

κοινωνία, όσο και την οικονομία, ενώ το παράδειγμα του Δουρούτη θα ακολουθήσουν στη συνέχεια και άλλοι έμποροι και βιοτέχνες.

Βέβαια, η εμφάνιση αυτής της πρωτοβιομηχανικής - επιχειρηματικής δραστηριότητας, είναι απόρροια του μεγάλου αριθμού μωριών που ευδοκίμουν στην

Ζωή Χιονίδου-Τσιλιγκιαρίδου

Γράφει ο Γ. Μυρίδης

Υπάρχουν κάποιες περιόδους στη ζωή μας που κάποιες πληροφορίες για συγκεκριμένο γνωστό μας πρόσωπο μας συγκλονίζουν και συγχρόνως μας κάνουν γνωστά γεγονότα που αγνοούσαμε.

Είναι τόσο συγκλονιστικά κάποια γεγονότα, που είναι πάρα πολύ δύσκολο να αναλογισθεί κανείς πως είναι δυνατόν κάποιοι άνθρωποι που κουβαλούν απίστευτο πόνο και τη δυστυχία σε όλη τους τη ζωή, με καρτερία, να καταφέρνουν να επιζούν κρατώντας στη μνήμη βιώματα σκληρά, τραγικά γεγονότα, και απίστευτους διωγμούς και κακουχίες έως ότου καταλήξουν στη νέα τους πατρίδα.

Πριν από ένα χρόνο σε εκδήλωση που έγινε στη Σπάρτη από τον τοπικό σύλλογο Ποντίων ήταν προσκεκλημένος ο καθηγητής του Α.Π.Θ κος Κωνσταντίνος Φωτιάδης για ομιλία σχετικά με τον Ποντιακό Ελληνισμό μαζί με κάποιους άλλους από ποντιακές ενώσεις της Μακεδονίας. Μαζί τους ήταν και ο Δημήτρης Πιπερίδης με καταγωγή από τη Σάντα του Πόντου, και επισκέφτηκαν και το χωριό μας Νέα Λιβερά

Σε τηλεφωνική επικοινωνία μαζί μου (εγώ έλειπα από το χωριό), με τους δύο τους ενημέρωσα για κάποια πρόσωπα και γεγονότα που εγώ ε γνώριζα σχετικά με το χωριό μας.

Σε επόμενη τηλεφωνική επικοινωνία με τον κο Πιπερίδη, που ενδιαφερόταν να μάθει για πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν στη Νέα Λιβερά με καταγωγή από τη Σάντα του Πόντου, και μετά από συζήτηση μου με τον Σάββα Τιγκλιανίδη που λόγω ηλικίας γνώριζε περισσότερο, τον ενημέρωσα ότι μεταξύ των ελαχίστων που ήλθαν από τη Σάντα (Σαντά) του Πόντου και εγκαταστάθηκαν στη Νέα Λιβερά ήταν και η γιαγιά Ζωή .

Αυτή λοιπόν είναι η συγκλονιστική ιστορία της Ζωής όπως μου τη διηγήθηκε ο κος Πιπερίδης.

Η Ζωή Χιονίδου-Τσιλιγκιαρίδου ζούσε μόνη στη Σάντα την εποχή των άγριων διωγμών της συγκεκριμένης περιοχής, γιατί ο άντρας της ήταν ανάρτης στο αντάρτικο σώμα του γενναίου πολέμαρχου Ευκλείδη, πολεμώντας τους Τούρκους, και φρόντιζε τα δύο της μικρά κοριτσάκια ενώ ήταν έγκυος στο τρίτο της παιδί.

Μετά από την τελευταία καταστροφή της Σάντας γυναίκες και παιδιά και όσοι ηλικιωμένοι μπορούσαν, αναγκάστηκαν να καταφύγουν σε ορεινές περιοχές με πυκνά δάση για να προφυλαχθούν, οδηγούμενοι εκεί από τους αντάρτες που πολεμούσαν τους Τούρκους.

Εκεί κάποια στιγμή η Ζωή εγέννησε. Όπως μου ανέφερε ο Πιπερίδης οι Τούρκοι την ανάγκασαν να θάψει το παιδί της ζωντανό και να συνεχίσουν την πορεία αιχμαλωσίας. Άλλες μαρτυρίες σχετικές με το αντάρτικο της Σάντας αναφέρουν ότι οι γυναίκες, όταν οι Τούρκοι είχαν πλησιάσει στα σημεία που ήταν κρυμμένα τα γυναικόπαιδα, για να μην γίνουν αντιληπτοί από τα κλάματα των μωρών αναγκάστηκαν να τα σκοτώσουν.

Η Ζωή με τα δυο κοριτσάκια μαζί με τους άλλους, οδηγήθηκαν από τους αντάρτες σε ασφαλέστερα σημεία για να μπορέσουν με ασφάλεια να καταφύγουν στα πλησιέστερα χωριά. Κάποιοι πήγαν και στη Λιβερά. Κατά τη διάρκεια της δύσκολης πορείας το μικρότερο κοριτσάκι πέθανε.

Το τρίτο, μεγαλύτερο, κοριτσάκι της χάθηκε μέσα στο χαμό της προσφυγιάς και η γιαγιά Ζωή που εμείς γνωρίσαμε ήλθε μόνη της στην Ελλάδα και εγκαταστάθηκε με τους άλλους πρόσφυγες στη Νέα Λιβερά.

Θυμάμαι ότι εμείς παιδιά του δημοτικού στέλναμε γράμματα στον Ερυθρό Σταυρό και κάθε μεσημέρι στις 2.30 περιμέναμε να ακούσουμε στις αναζητήσεις μήπως βρεθεί το κοριτσάκι της, δυστυχώς χωρίς αποτέλεσμα.

Αυτή με λίγα λόγια είναι η άγνωστη τραγική ζωή της γιαγιάς Ζωής, για την οποία ποτέ δεν μας μίλησε και γι' αυτό δεν την γνώριζε κανείς μας.

Με την ευκαιρία θα ήθελα να αναφέρω και ένα ιστορικό στιγμιότυπο που μας διηγήθηκε τα βράδια που ερχότανε στο σπίτι μας για επίσκεψη (παρακάθι).

Ήταν στις αρχές της δεκαετίας του τριάντα όταν εργάτες μεταξύ αυτών και πολλοί Πόντιοι, έσπαγαν πέτρες για να γίνει το χαλίκι που χρησιμοποιήθηκε για την κατασκευή της γέφυρας στον ποταμό Κάστορα.

Η κυρά Ζωή τυλιγμένη από τα πόδια μέχρι τη μέση με ένα τσουβάλι, για να προφυλαχθεί από τα χαλίκια, έσπαγε τις πέτρες ενώ κάποιοι περαστικοί ή και περίεργοι παρακολουθούσαν.

Τότε εμπνεύστηκε το τετράστιχο που μας έλεγε.

Εδώ θα πρέπει να αναφέρω ότι ήταν μία γυναίκα με πολύ καλή γραμματική κατάρτιση.

Το τετράστιχο.

*Άλλοι ετέρναν απ' αδά
και άλλοι από κείνη,
κι' εγώ από την εντροπήν,
εσέβα στο σακίني.*

Δηλαδή: Άλλοι κοιτούσαν από εδώ και άλλοι από την άλλη μεριά, και εγώ από την ντροπή μου μπίκα μέσα στο τσουβάλι.

Μιας και θυμήθηκα το παρακάθι είναι ευκαιρία να σας αναφέρω και ένα σκετς που κάποια βράδια παίζαμε, με τη γιαγιά Ζωή στην αφήγηση και εμένα μικρό, (επτά-οκτώ χρονών) στη δράση.

Εγώ, λοιπόν, με ένα λάχανο στο στόμα κάνοντας το λαγό να κρύβομαι κάτω από το τραπέζι, και η Ζωή να αφηγείται το ποίημα με τον κυνηγό και τον λαγό.

*Νύχτα ο λαγός εβγήκε,
λαχανόκηπο εβρήκε,
μπάινει μέσα και αρχίζει
την κοιλιά του να γεμίζει.*

*Μπαμ κκούσθη στον αέρα,
πλην το βόλι πήγε πέρα,
και το ζών το καημένο
ετινάχθη τρομαγμένο.*

*Δυστυχία του παρέκει
κυνηγός με το ντουφέκι,
τον πωχόν παραμονεύει
πλησιάζει και σκοπεύει.*

*Τρέχει ο λαγός ακόμα
με το λάχανο στο στόμα,
εδιδάχθη να προσέχει
πού εμπαίνει και πού τρέχει.*

Γιώργος Μυρίδης georgemiridis@gmail.com>

Το χωράφι στις Μάντρες και η Κατοχή

Όταν κατφορίζαμε να πάμε στο χωράφι στις Μάντρες περνούσαμε μπροστά από τον Αϊ Γιώργη τον προστάτη μας, με την ωραία πλατεία, τα ωραία καθισιά και τη μοναδική θέα. Τα καθισιά, που τα παιδιά του παππούλη του πατέρα μου έστειλαν λεφτά από την Αμερική ήρθαν και οι τεχνίτες από τα Λαγκάδια και τα έφτιαξαν τόσο ωραία.

Θυμάμαι τους χορούς το Πάσχα και τις Απόκριες, που μαζευόντουσαν και από τα γύρω χωριά και γλεντάγανε όλη τη νύχτα.

Όταν λοιπόν τελείωνε η κατφόρα και βγαίναμε στη δημοσιά μπαίναμε σε ένα μικρό δρόμο που τον έλεγαν Καμαρόρεμα, γιατί εκεί υπάρχει ένα καμάρι που βγάζει αρκετό νερό.

Από εκεί και κάτω ο δρόμος είναι καλντερίμι. Είναι τόσο πυκνή η βλάστηση που ο ήλιος δεν φαινόταν καθόλου. Μόλις τελείωνε το Καμαρόρεμα συναντούσαμε ένα ποτάμι με ξύλινο γεφυράκι και την εκκλησία του Αϊ Θανάση που γιορτάζει στις 2 Μαΐου και λέγεται η γιορτή των καμπίσιων.

Εκεί κοντά είναι οι Μάντρες. Ο πατέρας μου εκεί είχε ένα χωράφι 12 στρέμματα, που το αυλάκι περνούσε στην άκρη του χωραφιού.

Ο πατέρας μου πριν την κατοχή είχε καφενείο στην Κασιανιά.

Εκεί είχε κουρείο και ο Γιάννης ο Φουντάς –πρώτος ξάδελφος– δίπλα ακριβώς είχε μαγαζί ο Γιώργος ο Λάττας με εφημερίδες και τσιγάρα.

Ο πατέρας μου με τον Λάττα έγιναν κουμπάροι και περισσότερο φίλοι.

Όταν ήρθε η κατοχή έκλεισε το καφενείο, έκλεισε και το μαγαζί του Λάττα.

Τα τσιγάρα όμως του Λάττα μεταφέρθηκαν στο καλύβι στις Μάντρες.

Λεφτά δεν υπήρχαν και άρχισε η εποχή του «είδους».

Όλες οι συναλλαγές γίνονταν

με «είδος».

Το καλύβι γέμισε με κούτες από τσιγάρα, αλλά τοποθετήθηκαν και τρία σακιά.

Στο ένα έβαζαν σιτάρι στο άλλο κριθάρι και στο τρίτο αραποσίτι. Επίσης ήταν και ένα δοχείο για λάδι.

Όλοι οι άντρες του κάμπου κάθε απόγευμα έρχονταν κρατώντας στο ένα χέρι το σακούλι με το είδος και στο άλλο το φανάρι γιατί τις περισσότερες φορές πιάνανε την κουβέντα και νύχτωναν.

Όταν γέμιζαν τα σακιά έρχόταν ο Λάττας με το μουλάρι, τα φόρτωνε και μέσω Ταυγέτου πήγαινε στη Καλαμάτα, έφερνε τσιγάρα και πολλά άλλα καλούδια για την οικογένεια του και βοηθούσε και πολύ κόσμο που υπέφερε.

Τότε οι άντρες έμεναν στο

κάμπο, γιατί οι Γερμανοί έκαναν επιδρομές και κινδύνευαν να συλληφθούν. Στο χωριό έμεναν οι γυναίκες τα παιδιά και οι ηλικιωμένοι.

Δυστυχώς όμως μια ημέρα οι Γερμανοί πήγαν στις Μάντρες πήραν τον Γιώργο τον Καρέλλη που είχε έρθει από την Αυστραλία και αποκλείστηκε και δούλεψε στο χωράφι του που ήταν πιο πάνω από το δικό μας, δυο άλλους που δεν τους θυμάμαι και βρήκαν και τον πατέρα μου, τους έβαλαν να γονατίσουν και έστησαν το πολυβόλο. Τότε ο Καρέλλης φώναξε χάλι Χίτλερ και τους άφησαν.

Ο πατέρας μου επειδή δεν άκουγε καλά, έλεγε ότι φώναζε χάλια Χίτλερ εγώ όμως δεν είμαι σίγουρη ότι έγινε έτσι. Το επινόησε μετά σαν αστείο γιατί ο παππούλης του, τού έλεγε: «τη στενοχώρια σου να μην τη λες σε κανέναν γιατί ο φίλος σου θα στενοχωρηθεί και ο εχθρός σου θα χαρεί».

Θυμάμαι ότι είχε φοβηθεί

τόσο πολύ που είχε κλειστεί στο καλύβι 24 ώρες και δεν μιλούσε σε κανέναν και μετά ούτε ήθελε να το θυμάται παρά μόνο σαν αστείο.

Τότε οι μάντρες ήταν χωριό. Ποιον να πρωτοθυμηθώ, τον παππούλη τον Παπαδόπουλο με τα τέσσερα εγγόνια του που πήγαν στην Αμερική και τα θυμάμαι συνέχεια;

Τον μπάμπια Γιώργη τον Μενίδη που πριν γίνει μυλωνάς νύχτα μέρα ήταν στις Μάντρες;

Τους Λιακοπουλαίους που είχαν και κανονικό σπίτι;

Την Κωνσταντίνα τη Διπλάρινα που ήταν ακριβώς κάτω από εμάς με τα δυο της παιδιά και τον πατέρα της τον μπάμπια Σωτήρη που αλίμονο σε εκείνον που θα του πείραζε τα εγγόνια του;

Αυτά με την εποχή του «είδους» και της ξυπολησίας που νομίζω όσοι έχουν απομείνει από την δική μου γενιά θα τα θυμούνται. Δεν είναι κακό να τα μάθουν και οι νεότεροι.

Γεωργία Κορζή - Ξενόγιαννη

Ιστορικά και αρχαιολογικά θέματα της περιοχής μας - Ο Γουλάς

Πολλοί ερωτούν εάν η περιοχή μας παρουσιάζει αρχαιολογικό ενδιαφέρον που να ανάγεται στον απώτερο χρόνο, και εάν υπάρχουν σχετικές αποδείξεις. Και εννοούμε την περιοχή που περιλαμβάνεται μεταξύ των ορίων Βορδώνιας - Καστρίου- Περιβολίων και μέχρι των ορίων του Ευρώτα.

Από τα μέχρι σήμερα σωζόμενα στοιχεία θα αναφερθούμε σε ένα λόφο, που υψώνεται πάνω από την παλιά οδό που συνέδεε στην αρχαιότητα τη Σπάρτη με τη Μεγαλόπολη και καλείται "δημοσιά", και που εποπτεύει και ελέγχει την πεδιάδα και τις διαβάσεις, ο λεγόμενος «Γουλάς» (στην τουρκική γλώσσα είναι το μικρό κάστρο - φυλακίο).

Ο λόφος αυτός (άλλοτε ιδιοκτησία Νικολοπουλαίων και Δ. Γ. Καλλιάνη), λόγω θέσεως, αποτέλεσε οχυρή θέση, όπως πιστοποιείται από την επίπεδη κορυφή και την διαμόρφωση την αμφιθεατρική που παρουσιάζει. Και όπως είναι γνωστό οι οχυρές θέσεις χρησιμοποιούνται από τη στρατηγική όλων των εμπολέμων. Κατά καιρούς, στο λόφο αυτό έχουν βρεθεί τεμάχια από κεραμοειδή (μερικά κατέχει ο κ. Λεωνίδας Νικολόπουλος) και στη σύνδεσή του (έξοδο) με την δημόσια οδό (φραγκοσυκιές) υπάρχουν ίχνη τοιχείου, της πύλης ίσως.

Δημ. Καλλιάνης

Το δικό μας περίπτερο

Διάβασα: μπορεί ένα ξύλινο κλουβάκι (1.30 x 1.50 μ.) να γίνεται η καρδιά ενός κόσμου, μιας περιοχής, ή ενός χωριού;

– Μπορεί!!!

Γιατί είναι το ελληνικό περίπτερο. Μια δική μας ιδιαιτερότητα και πρωτοτυπία, ένα αναπόσπαστο και χαρακτηριστικό κομμάτι της κοινωνίας μας εδώ και πολλές 10ετίες, που χρωματίζει όμορφα κι αισιόδοξα την καθημερινότητά μας κι έχει ζυμωθεί με αναμνήσεις ζωής. Τα περίπτερα πρωτοεμφανίστηκαν ως καπνοπωλεία μετά την απελευθέρωση της Ελλάδας στο Ναύπλιο που ήταν η πρώτη πρωτεύουσα του ελληνικού Κράτους, και μετά επεκτάθηκαν σ' ολόκληρη την Ελλάδα, πληθαίνοντας τα προϊόντα που πουλούσαν, εκτός από τον καπνό και τα τσιγάρα. Και η χρησιμότητά τους ήταν μεγαλύτερη γιατί ήταν ανοικτά πάρα πολλές ώρες, τη στιγμή που τα υπόλοιπα καταστήματα είχαν αυστηρό ωράριο.

Στα 1889, ως κοινωνική πολιτική, θεσμοθετήθηκε η χορήγηση αδειών περιπτέρων σε τραυματίες πολέμου κι έτσι ο αριθμός τους μεγάλωσε κατά πολύ. Αργότερα, με αλλαγή της σχετικής νομοθεσίας, τα περίπτερα έγιναν όλα ομοιόμορφα, ομοιόχρωμα και με τις ίδιες διαστάσεις (1.30 μ x 1.50 μ) για όλη την Ελλάδα. Η παρουσία αλλά και ο ρόλος του περιπτέρου στην καθημερινή ζωή του Έλληνα ήταν τόσο σημαντική, ώστε το περίπτερο έγινε κεντρικό θέμα και σε ελληνικές ταινίες της εποχής, με αξέχαστη και κορυφαία ανάμεσά τους την ταινία «Τζιπ, περίπτερο κι αγάπη» (1957).

Τα περίπτερα, όπως και κάθε χώρος στον οποίο ζει και δουλεύει ο άνθρωπος, δεν είναι απλά μαγαζιά επιβίωσης. Είναι (πάνω απ' όλα) τόποι, που ο άνθρωπος ποτίζει και μπολιάζει με τον ιδρώτα, τις αγωνίες και τις ελπίδες του, με τις χαρές και τις λύπες του.

ΘΥΜΗΘΗΚΑ το δικό μας περίπτερο, γιατί έτσι φάνταζε στα μάτια μας (δικό μας), είχε πράγματα που λαχταρούσαμε κάθε μέρα, ήταν η χαρά των παιδιών, εκεί εξαργυρώναμε το χαρτζιλίκι μας. Αυτό το μικρό περίπτερο είχε άπειρες λικουδιές, ζαχαρωτά, τα φυ-

λαράκια τσίχλας με γεύση δυόσμου, κανέλλας, μέντας τυχικά παιχνίδια, φιγούρες του καραγκιόζη, καραμέλες και τόσα άλλα. Σε συζήτηση που είχα με την κ. Ευγενία, μου είπε πως ο σύζυγός της (ο κ. Χρίστος) ως ανάπληρος πολέμου, έκανε αίτηση για άδεια περιπτέρου στο Καστόρι (το χωριό του). Η αίτηση εγκρίθηκε, και πολύ γρήγορα, έστησε το περίπτερό του στον περίβολο της εκκλησίας.

Ήταν ένα απλό ξύλινο περιπτεράκι, μέσα στις προδια-

γραφές του νόμου, βαμμένο στο χρώμα της χώρας, με πόρτα από την ανατολή, με τζάμια-βιτρινούλες ολόγυρα και παραθυράκια που ανεβοκατέβαιναν για την εξυπηρέτηση των πελατών. Το βράδυ που έκλεινε το περίπτερο, όλη η βιτρίνα ολόγυρα σφάλιζε με τετράφυλλα ξύλινα παντζούρια. Στο γείσο του περιπτέρου γωνιακές σιδεριές (2 σε κάθε πλευρά), στολισμένες με έλικες, στήριζαν την όμορφη τετράριχτη λαμαρινένια στέγη που έμοιαζε να έχει μετακομίσει εδώ από κάποιο βυζαντινό χτίσμα του παλιού καιρού.

ρίπτερο από τον χώρο της εκκλησίας απέναντι στο πεζοδρόμιο, όπου υπάρχει ακόμα. Όλα αυτά και άλλα πολλά.

Καθισμένος στην καρεκλίτσα του από το πρωί μέχρι το βράδυ έδινε τον καθημερινό του αγώνα, πουλώντας τα τσιγάρα, τα ψιλικά, τις οδοντόκρεμες και τις οδοντόβουρτσες, τις κρέμες ξυρίσματος, τα πινέλα και τα κύπελλα για τη σαπουνάδα, τις τσατσάρες και τα καθρεφτάκια, τις σοκολάτες και τα μπισκότα, τα γλειφιτζούρια, τις καραμέλες τα μοσχοσάπουνα, τα παυσίπονα, και ότι άλλο, τέλος πάντων, αποτελούσε την «περιουσία» του παλιού περιπτέρου.

Το προϊόν όμως που στήριξε το περίπτερο για αρκετές δεκαετίες, ακόμη σε πολλές περιπτώσεις μέχρι και σήμερα, δεν ήταν άλλο από τα τσιγάρα. Σε μια αρκετά δύσκολη οικονομική εποχή και συγκυρία για την Ελλάδα, τα περίπτερα διέθεταν τα χύμα τσιγάρα. Ο καθένας που ήθελε να καπνίσει ένα τσιγάρο πήγαινε στο περίπτερο, άφηνε μερικές δραχμούλες και αγόραζε όσα τσιγάρα του επέτρεπε το βαλάντιο του.

Εποχές δύσκολες αλλά ανθρώπινες και ζεστές, με χρώμα και άρωμα που ακόμα αναζητούμε ξεφυλλίζοντας το λεύκωμα των αναμνήσεων. Εποχές διαφορετικές, με ανθρώπους άλλους, έτσι όπως αδρά τους περιγράφει ο Φώτης Κόντογλου: «Το περίπτερο είναι ένα φαινόμενο μοναδικό. Χάριζε ζωντάνια και ήταν άρρηκτα συνδεδεμένο με την αισθητική του δημόσιου χώρου. Μπορεί μέσα από σωστό σχεδιασμό να συμβάλει στην αναζωογόνηση του κέντρου του χωριού.

Η ΠΑΝΕΜΟΡΦΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΑΣ

Συνειδητοποιήσα το πρόβλημα πριν δυο χρόνια. Τη Μεγάλη Παρασκευή κοντά στο μεσημέρι, μερικοί φίλοι που ταξίδευαν για τη νότια Λακωνία έκαναν μια στάση στο χωριό. Η αρχιτέκτονας της παρέας είχε διαβάσει για το τέμπλο τη εκκλησίας της Γέννησης της Θεοτόκου και πρότεινε να κάνουν μια στάση και να επισκεφτούν την εκκλησία.

Μεγάλη Παρασκευή ήταν θα έβλεπαν και τον Επιτάφιο και θα είχαν μια ωραία εμπειρία. Θεώρησα αυτονόητο ότι η εκκλησία ήταν ανοιχτή και με χαρά και περηφάνια ξεκίνησα να τους δείξω την εκκλησία και το τέμπλο. Φευ! Η εκκλησία ήταν κλειδωμένη. Δε γίνεται είπα. Μου απάντησαν ότι ο ιερέας λείπει και όταν θα επιστρέψει την ώρα της Αποκαθήλωσης θα ανοίξει και η εκ-

κλησία. Τελικά οι επισκέπτες δεν είδαν την εκκλησία ούτε το τέμπλο φυσικά.

Δεν είμαι σε θέση να γράψω για την καλλιτεχνική και ιστορική αξία του τέμπλου, έχει δημοσιευτεί σχετικό άρθρο σε προηγούμενο Πολυδεύκη από την προϊσταμένη της Εφορίας

Αρχαιοτήτων Λακωνίας και πατριώτισσά μας Δρ Ευαγγελία Πάντου, βυζαντινολόγο. Δεν θέλω να γράψω για την καλλιτεχνική αξία των τοιχογραφιών και των εικόνων. Θα γράψω

για το ρόλο του χώρου των ναών οι οποίοι είναι χώροι για να πας να ψυχάσεις και να προσευχηθείς.

Είπα να μην το αφήσω έτσι και να διερευνήσω γιατί η εκκλησία είναι συνεχώς κλειστή εκτός από τις ώρες της θείας λειτουργίας. Η απάντηση ήταν

ότι δεν υπάρχει φύλακας. Η εκκλησία κινδυνεύει από ασυνείδητους οι οποίοι έχουν στόχο να κλέψουν τους ιστορικούς και καλλιτεχνικούς θησαυρούς. Η Εκκλησία και η Πολιτεία δεν

μπορούν να διαθέσουν πόρους για την παρουσία ανθρώπων που να προσέχουν το χώρο και έτσι ο ναός παραμένει κλειστός.

Συζήτησα το πρόβλημα με τον τοπικό σύμβουλο και επίτροπο κ. Βασίλη Λαγανά, ο οποίος με διαβεβαίωσε ότι συζητείται την ανάγκη ο ναός να είναι ανοιχτός, ότι σαν Σύμβουλο της Εκκλησίας έχουν συζητήσει το θέμα αλλά τα οικονομικά δεν επιτρέπουν να υπάρχει άνθρωπος έστω και για λίγες ώρες την ημέρα.

Μα για την εκκλησία μιλάμε, μήπως πρέπει να αναζητήσουμε λύση στον εθελοντισμό; Δεν μπορούν να προσφερθούν κάποιιοι κάτοικοι να βρίσκονται στο χώρο του ναού ορισμένες, λίγες ώρες;

Θεωρώ ότι μπορεί να βρεθεί λύση.

Η ΠΑΛΙΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΣΤΟ ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

«Μια εκκλησία είναι ο τόπος για να γιορτάζουμε τα μυστήρια του Θεού. Σε τούτον τον τόπο πολλές γενιές πριν από εμάς έχουν προσευχηθεί, έχουν θρηνηήσει, έχουν ελπίσει, έχουν βρει παρηγοριά και υποστήριξη. Εδώ, ακόμη και σήμερα, όπου ζωντανοί και νεκροί είναι ενωμένοι σε μια κοινή προσευχή. Το μαρτυρούν οι επιτάφιας πλάκες.» Διαβάζω σε ένα φυλλάδιο που παρουσιάζει τον παλιό ναό του Αγίου Πέτρου στο Στρασβούργο.

Τελικά δε θα εγκαταλείψω το Στρασβούργο ακόμη, δεδομένου ότι το τελευταίο διάστημα βρέθηκα συχνά εκεί. Η εμμονή μου δικαιολογείται και από το θέμα της σελίδας αυτής. Δίπλα στο σπίτι που μένω βρίσκεται η παλιά εκκλησία του Αγίου Πέτρου. Την είχα επισκεφτεί το χειμώνα για μια καλλιτεχνική έκθεση από έναν έλληνα εικαστικό που ζει στη Γαλλία. Δε θα γράψω γι' αυτήν αλλά θέλω μόνο να σημειώσω ότι μια τέτοια έκθεση σε χώρο εκκλησίας

στην Ελλάδα θα ήταν αδιανόητη. Η απόσταση από την Ευρώπη είναι μάλλον ακόμη μεγάλη. Είναι η πιο παλιά εκκλησία του Στρασβούργου χρονολογούμενη στο 1196. Τότε βρισκόταν έξω από τα τείχη της πόλης στη μέση ενός οχυρωμένου νεκροταφείου. Το 1485 το ρωμαϊκό κτίσμα αντικαταστάθηκε από ένα ναό γοθικής αρχιτεκτονικής, διατηρώντας τη ρωμαϊκή οχύρωση.

Από το 1556 είναι εκκλησία των μεταρρυθμιστών, μετά δε την καταστροφή της πόλης από τις πυρκαγιές των 1689 και 1693 ανακαινίστηκε στη σημερινή μπαρόκ μορφή της. Πραγματικά εντυπωσιακή με κυρίως ναό, κρύπτη, περιστύλιο, σοφίτα, χώρους για προσευχή και εξομολόγηση, εσωτερικό αίθριο χώρο με τις παλιές επιτάφιας πλάκες κ.λπ. Το όργανο στη δεσπόζουσα

θέση του και ο χώρος επιβλητικός να καθίσεις, να ηρεμήσεις, να ψυχάσεις, να προσευχηθείς.

Σάββατο μεσημεράκι είπα να πάω προς τα εκεί αναλογιζόμενη εάν θα τη βρω ανοιχτή. Και βέβαια ήταν ανοιχτή, το ωράριο είναι τοποθετημένο στην είσοδο και αποδεικνύει τη διαθεσιμότητα του χώρου όλη την ημέρα. Δεν είχε λειτουργία ούτε ιερέα την ώρα εκείνη. Στην είσοδο, πίσω από ένα τραπέζι με φυλλάδια, κάθονταν δύο ευγενέστατες κυρίες. Και άλλοι άνθρωποι ήταν μέσα είτε καθισμένοι και προσευχόμενοι είτε περιτριγυρίζοντας και θαυμάζοντας τους χώρους και τα αγάλματα. Τα φυλλάδια δεν ήταν τίποτα προπαγανδιστικά αλλά περιέγραφαν την ιστορία του κτηρίου και αποστάγματα από τη σοφία της χριστιανικής διανοήσης.

Ρίχνω μια ματιά στη διπλανή αίθουσα, ακόμη κρέπονται στον τοίχο τα εκθέματα του εικαστικού καλλιτέχνη.

Στους ρυθμούς του Re-union

Πριν από ένα χρόνο σχεδόν, στις 3 Ιουλίου 2017, ο Ελληνικός Κήρυκας της Μεμβούρνης «THE GREEK HERALD» φιλοξένησε άρθρο του Γιώργου Γαλάνη με τίτλο «Lonsdale st... Here», στο οποίο μεταξύ άλλων γράφει: «...Μέσα σ' αυτούς που θα αναχωρήσουν αυτήν την εβδομάδα με προορισμό την Ελλάδα, είναι και ο Χρήστος Καλαβρυτινός, τέως πρόεδρος της Παλλακωνικής Αδελφότητας «ο Λεωνίδα». Ο Καλαβρυτινός θα επισκεφτεί την ιδιαίτερη πατρίδα του (το Γεωργίσιον, των Βορείων Δήμων του Νομού Λακωνίας) και βέβαια, θα κάνει μια στάση στο Καστόρειο (Καστανιά) για να ανταλλάξει μερικές κουβέντες με τον παλιό συμμαθητή του, τον Δημήτρη Κραμποβίτη. Ο οποίος Κραμποβίτης, όταν πληροφορήθηκε την επικείμενη επίσκεψη του Χρήστου του Καλαβρυτινού, διέταξε να σημαιοστολίσουν

την πλατεία και να αναρτήσουν δύο πανό. Το ένα πανό θα γράφει: «Μας έρχεται, μας έρχεται, φλουρί Κωνσταντινάτο), ενώ το άλλο θα γράφει: «Μας έρχεται, μας έρχεται, βαρέλι δίχως πάτο». Αλίμονο! Στο ντούκου θα περάσει τέτοια επίσκεψη; Όχι βέβαια, ποτέ!

Θυμάμαι ένα περιστατικό του σχολείου, και συγκεκριμένα στο μάθημα της Ιστορίας. Ο καθηγητής Παναγιώτης Τραϊφόρος σε κάποια στιγμή είδε τον Δημήτρη Κραμποβίτη που συζητούσε μαζί μου, και τον ρώτησε κοφτά να του πει, ποιοι αρχιτέκτονες εκπόνησαν το σχέδιο της Ακρόπολης. Ο Κραμποβίτης προσπαθούσε να θυμηθεί, αλλά, άδικος κόπος. Πρόθυμα εγώ έσκυψα με τρόπο πίσω από το αυτί του και του ψιθύρισα «Ικτίνος και Καλλικράτης». Δεν το άκουσε καλά ο Κραμποβίτης και απάντησε θριαμβευτικά στον Τραϊφόρο, βέβαιος για την εγκυρότητα της απάντησης:

«Το ... κτήνος, ο Καλλικράτης!». Μισογέλασε ο Τραϊφόρος και είπε κοιτάζοντας τον Κραμποβίτη στα μάτια: «Όχι, Δημήτρη μου! Μάλλον το κτήνος ο Γαλάνης που έσκυψε και στο είπε». (Ανεπανάληπτες στιγμές). Σήμερα πενήντα τρία χρόνια αργότερα, όλα αυτά έχουν εκλείψει, έχουν περάσει στο περιθώριο. Χωρίς ασφαλώς να έχουν διαγραφεί οι μνήμες. Οι νοσταλγικές εποχές του σχολείου επιστρέφουν επιτακτικά στις μνήμες και πολλοί από εμάς αναζητούμε την επανάληψή τους, έστω για λίγο χρονικό διάστημα. Φυσικά, δεν γνωρίζω πόσοι από εμάς της υπέροχης εκείνης εποχής εξακολουθούμε να ...ταλαιπωρούμε τη γη με την παρουσία μας, αλλά θα ήθελα πάντως να μάθω. Πιστεύω να μπορέσει ο Καλαβρυτινός να οργανώσει προσεχώς ένα Re-Union για να μπορέσουμε να διαπιστώσουμε σε τι ...χάλια βρισκόμαστε σήμερα! (Καμία υπερβολή)..

Γιώργος Γαλάνης

Τα τοπωνύμια κουβαλάνε τη δική τους ιστορία

Σε αγροτική περιοχή του σημερινού χωριού Αλαγονία (πρώην Σίτσοβα) και σε ύψος 1500 μέτρων μέσα σε δασώδη περιοχή του Ταΰγετου υπάρχει η τοποθεσία που ονομάζεται **Γραμμένη Πέτρα**. Σύμφωνα με την παράδοση υπήρχε εκεί μια πέτρινη στήλη που έγραφε στην ανατολική πλευρά «επί τάδε Λακωνία», στη δυτική «επί τάδε Μεσσηνία». Η περιοχή είχε εξαιρετική στρατιωτική σημασία και γι' αυτό ήταν πάντοτε το μήλο της έριδος μεταξύ Μεσσηνίων και Λακώνων και άλλοτε την κατείχαν οι Μεσσηνιοί και άλλοτε οι Λάκωνες.

Η διαμάχη ανάμεσα στους δυο γείτονες πηγάζει από πολύ παλιά και σε αυτήν αναφέρεται ο Στράβων στα Γεωγραφικά του, στο Η' βιβλίο του. Στο ιερό της Αρτέμιδος στις Λίμνες στα σύνορα Λακωνικής και Μεσσηνίας έκαναν από κοινού πανήγυρη και πρόσφεραν θυσία αμφοτέρω (Μεσσηνιοί και Λάκωνες). Οι Μεσσηνιοί πρόσβαλαν τις Σπαρτιάτισσες παρθένες που είχαν έρθει για τη θυσία, δεν απολογήθηκαν για να τιμωρηθούν και ξέσπασε μεταξύ τους πόλεμος. Επίσης ο Ρωμαίος ιστορικός Τάκιτος (1ος μ.Χ. αι.) για τον καθορισμό των συνόρων Μεσσηνίας-Λακωνίας γράφει στα Χρονικά του, ότι επί Τιβερίου αυτοκράτορος (14-37 μ.Χ.), ετέ-

θησαν και τα όρια που ήταν λίθινες τετράγωνες στήλες που καθόριζαν τα σύνορα μεταξύ Μεσσηνίων και Λακώνων.

Σήμερα η στήλη δεν υπάρχει είτε γιατί θάφτηκε από τον πανδαμάτορα χρόνο είτε γιατί κάποιος ατομιστής μη σεβόμενος την πολιτιστική κληρονομιά που ανήκει σε όλους την ξερίζωσε από τον τόπο της. Υπήρχαν όμως και περιηγητές που αφού κατέγραφαν τις επιγραφές, μετά κατέστρεφαν τα μνημεία. Στην αρχαία Σπάρτη ένας περιηγητής ο αβάς Σιεγιές, πλήρωσε αρκετά μεροκάματα σε εργάτες για να καταστρέψουν επιγραφές, αφού προηγουμένως τις κατέγραψε.

Θ. Π.

Ο γάλανθος της βασίλισσας Όλγας

Κάθε φθινόπωρο ανθίζει ο γάλανθος στις όχθες του καστανιώτικου ποταμιού και στην Γκούρνιζα, στην απάνω γειτονιά. Είναι ένα σπάνιο φυτό της οικογένειας των αμαρυλλιδών και φυτρώνει στον Ταΰγετο στη ζώνη της ελάτης. Ο γάλανθος έχει κομψή γραμμή, αρχοντιά και το υπόλευκο χρώμα του μεταξιού.

Η προσωνομία «άνθος της βασίλισσας Όλγας» δικαιώνεται πλήρως από την περιγραφή του παραμυθένιου γάμου που δημοσιεύτηκε στον τύπο της Μεσοβασιλείας το 1867. «... Η Όλγα η μνηστή του Γεωργίου ήτο στον γάμο της ενδεδυμένη στα λευκά. Η εκ λευκού ολοσπρική εσθής της, έφερε βαρύτατα κεντήματα εκ μετάξης, είχε δε ουράν τόσον μακράν, ώστε αληθώς μόνον εις τας αιθούσας των τσάρων ηδύνατο να περιστραφή ελεύθερη. Τα εκ μετάξης κεντήματα ανεπλήρουν κεντήματα εξ αδαμάντων κ.λπ.».

Σημ: ολοσπρική εσθής = ολομέταξο φόρεμα (από ψιλό μετάξι), ενώ το ατλάζι των παραμυθιών είναι το ολομέταξο βελούδο.

Θ. Π.

Μια σειρά κειμένων που προσπαθεί να προσεγγίσει λεξιλογικά τοπωνύμια αλλά και λέξεις που χρησιμοποιούμε στον καθημερινό μας λόγο. Ως πηγές έχουν χρησιμοποιηθεί κυρίως: Τα λεξικά της κοινής νεοελληνικής του Μπαμπινιώτη και του Ιδρύματος Τριανταφυλλίδη. Το ετυμολογικό λεξικό του Ν. Ανδριώτη, το λεξικό των Liddell-Scott Α. Κωνσταντινίδη, αλλά και δημοσιεύσεις του Δ. Καλλιάνη στον παλιό ΒΟΡΕΙΟΔΗΜΟΤΗ. Ευπρόσδεκτη και επιθυμητή κάθε κριτική, διόρθωση ή επισήμανση.

Εγκωσα, γκώσαμε: η λέξη χρησιμοποιείται κυριολεκτικά και μεταφορικά, όταν έχουμε δεχτεί υπερβολική δόση από κάτι, πρηζόμαστε και δεν αντέχουμε άλλο. Πρόκειται για την αρχαία λέξη ογκώω, ογκώσω, ώγκωσα, ογκώσομαι. (π.χ. το πνεύμα τας φλέβας ογκεί, γαστήρ ωγκώθη, εξωγκώθη ένεκα πολυφαγίας. Liddel Scott). Στο λεξικό Ελευθερουδάκη στο λήμμα διογκώω, δίνεται η σημασία ογκώνω εκ των ένδον, φουσκώνω από μέσα. Παθητικός τύπος διογκούμαι= πρήσκομαι (διόγκωσις, φούσκωμα, πρήξιμο).

Λατσούδια: Είναι τα ξεραμένα φύλλα και σπασμένα κλαδάκια κάτω από τα έλατα και γενικότερα κάτω από δέντρα του δάσους. Η λέξη προέρχεται από τα έλατα, ελατούδια. Στον Παρνασσό λατσίδια και λατσούδες ονομάζονται τα κλαδιά της ελάτης. Στην Κύπρο λάτσα ονομάζεται το φυτό δρυς ή πρίνος (Δρανδάκης).

Ραβανίζω= καθοδηγώ το άλογο σε ραβάνι (πλαγιοτροχισμός). Οι λέξεις ραβάνι, αραβάνι, ραβανιάρικο (άλογο), ραβανισμός, ακούγονταν στο πανηγύρι του Αγιο-Μάμα, όταν οι τσαμπάσπδες αγόραζαν και πουλούσαν άλογα. Επίσης η αείμνηστη Ελένη Κάντζια σε αυτοβιογραφικό της σημείωμα έγραφε: "Όταν ήμουν δέκα χρονών, ραβανίζα το άλογο στα λιβάδια ξεσαμάρωτο, χωρίς καπιστράδα, ενώ κρατιόμουν από τη χαιτή του". Πρόκειται

για το αρχαίο ρήμα ραβάσσω, -τω, ράσσω που αναφέρεται στο λεξικό του Ησύχιου, του Φώτιου και στο Liddell Scott με τη σημασία κάνω κρότο βαδίζοντας ή κτυπώω τα πόδια με ρυθμό, προκαλώντας θόρυβο. Στο λεξικό Ελευθερουδάκη καταγράφεται ως πλαγιοτροχισμός, κοινώς ραβάνι.

Το ραβάνι είναι ταχύς βηματισμός, δίχρονος κατά τον οποίο το άλογο σηκώνει εναλλάξ ένα από τα πλάγια δίποδα (δηλαδή τα σύστοιχα πόδια πρόσθιο και οπίσθιο) τη στιγμή ακριβώς που αποθέτει (κτυπάει) στο έδαφος το άλλο δίποδο κοινώς ραβάνι. Κατά την απόθεση ακούγονται δύο κρότοι σε ένα πλήρες βήμα. Ο πλαγιοδρομισμός είναι φυσικός στις αρκούδες, καμήλες, καμπλοπαρδάλεις και νεογέννητα πουλάρια, ενώ στα άλογα είναι επίκτητος και επιτυγχάνεται με τη συστηματική χρήση πέδων. Η πέδη είναι το πέδικλον και από κει παράγεται το γνωστό μας ρήμα πεδικλώνω (μπουρδουκλώνω). Πρόκειται για μεταλλικά δεσμά (ιδέ τροχοπέδη, χειροπέδες κ.ά.).

Το ρήμα ραβάσσω και ράσσω χρησιμοποιούνταν και στο αρχαίο θέατρο όταν οι ορχηστές χτυπούσαν τα πόδια τους ρυθμικά. Αυτό λοιπόν το ρυθμικό χτύπημα του ποδιού το συνάντησα σε λαογραφική εργασία από την Κωμική της Νάξου, όπου περιγράφεται η δημιουργία ράσινων (μάλλινων) υφασμάτων με την επωνυμία "ρασοπάτι του αναπλιού". Ανάπλι λέγονταν τα κλινωσκεπάσματα

της εγχώριας υφαντουργικής, όπου το υφάδι και το σημόνι ήταν από μαλλί ενώ στα άλλα υφαντά το σημόνι ήταν βαμβακερό. Μετά την ύφανση του αναπλιού ακολουθούσε επεξεργασία, το λεγόμενο ρασοπάτι, εργασία πολύωρη και κοπιώδης. Στη Νάξο τύλιγαν το ανάπλι σε ρολό, το τοποθετούσαν ανάμεσα σε δύο σκάμνους (σκαμνιά) τοποθετημένους παράλληλα και τυλιγμένο έτσι ώστε μόλις να χωράει στο μεταξύ τους κενό. Δύο άνδρες ξαπλωμένοι στο έδαφος από το ένα και το άλλο μέρος του αναπλιού **πίεζαν και χτυπούσαν με τα πόδια τους το ανάπλι με τρόπο ρυθμικό**, ενώ μια γυναίκα έριχνε θερμό νερό. Η εργασία αυτή συνεχιζόταν για πολλές ώρες. Συνήθως άρχιζε το πρωί και πολλές φορές για να γίνει το ρασοπάτι χρειαζόταν ολόκληρη μέρα. Οι δύο άνδρες οι οποίοι ρασοπατούσαν έλεγαντο ρασοπατιές.

Σημ: Το χτύπημα των υφαντών για να γίνουν κρουστά στον "νεροποντισμένο τόπο" της Κασιανιάς (μας) γινόταν στη νεροτριβή, και έφτιαχναν ρασοβέλεσα, ράσινα μαξιλάρια, ρασοσέντονα, ράσινα κλινωσκεπάσματα.

Μπουμπουλώνομαι και ... αμοργινού κιτώνες

Η λέξη μπουμπουλώνομαι σημαίνει τυλίγω το κεφάλι μου με μαντίλι καλά, ώστε να καλύπτεται αρκετά το πρόσωπο. Η λέξη δεν θησαυρίζεται στα λεξικά της Ν.Ε. γλώσσας παρότι ήταν εύχρηστη κυρίως στην

ύπαιθρο. Είναι άγνωστης ετυμολογικής προέλευσης με την ελάχιστη πιθανότητα να σχετίζεται με την Μπουμπουλίνα η οποία έδενε το μαντίλι της με ιδιαίτερο τρόπο χωρίς όμως να καλύπτει το πρόσωπό της. Σε καστανιώτικη λαογραφική εργασία, **μπουμπούλα** λέγεται ο υμένας που είχαν μερικά νεογέννητα στο πρόσωπο (προσωπίδα) και είχε μαγικές ιδιότητες. Οι γυναίκες μπουμπουλώνονταν για να προφυλάσσονται από τη σκόνη, τον ήλιο, το κρύο. Οι γυναίκες της Αμοργού σε όλες τις υπαίθριες εργασίες κάλυπταν το πρόσωπό τους με λευκότατα τουλουπάνια αφήνοντας ακάλυπτους μόνο τους οφθαλμούς και ουδέποτε περπατούσαν ανυπόδητες και ξεκάλτωτες. Θέριζαν, αλώνιζαν και τρυγούσαν με κομψά γάντια βαμβάκινα που έπλεκαν οι ίδιες, μάλιστα για το μάζεμα των σύκων είχαν γάντια που άφηναν γυμνές τις άκρες των δακτύλων. Στην Αμοργό από τα παλιά χρόνια κατασκευάζονταν διαφανείς και λεπτοφυσές χιτώνες που ήσαν περιζήτητοι από τις πλούσιες δέσποινες των Αθηνών, της Κορίνθου και άλλων πόλεων. Το χρώμα τους λεγόταν αμόργινο και βάφονταν με κάποιον χρωστικό λειχίνα ο οποίος φύεται άφθονος στο νησί. Ο λειχίνας αυτός μέχρι πριν από κάποιες δεκαετίες εξαγόταν και χρησιμοποιούνταν σε βαφικά εργοστάσια της Ευρώπης (ιδέ λήμμα Αμοργός στο λεξικό Ελευθερουδάκη).

Θεοδώρα Πελεκάνου-Δαρειώτη

Χαιρετισμούς απ' την Αργεντινή

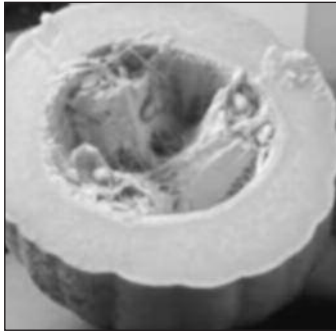
Μετά το πραγματικά συγκινητικό άρθρο της Κάρεν Καλίσα Χιώτη για τους Έλληνες της Αργεντινής μερικά εξ ίσου συγκινητικά καρτποστάλ από Αργεντινή του πατέρα της αγαπητής Κρυσταλλίας Αγγελοπούλου

Γιάννης Αρφάνης

Συνταγή

«το αλάτι λυεί το λάχανο και τα κουκιά το λάδι»

Κόκκινη κολοκύθα γλυκό

Υλικά

- 4 φλιτζάνια του τσαγιού κολοκύθα βρασμένη και λιωμένη
- 2 φλιτζάνια του τσαγιού καρυδόψιχα χοντροκοπανισμένη,
- 3/4 του φλιτζανιού λάδι εκλεκτό ή βιτάμ
- 1/2 του φλιτζανιού ζάχαρη
- 1/2 του φλιτζανιού φρυγανιά κοπανισμένη
- 2 κουταλιές της σούπας γεμάτες μέλι
- 2 κουταλιές της σούπας κοφτές κανέλα
- 1/2 κιλό φύλλο του μπακλαβά, βιτάμ για να αλείψουμε τα φύλλα.

Για το σιρόπι: 1/2 του φλιτζανιού μέλι, 1/2 του φλιτζανιού ζάχαρη, 1/2 φλιτζάνι νερό, να

βράσουν για 5 λεπτά

Εκτέλεση: Ζεσταίνουμε το λάδι ή το βούτυρο στη φωτιά, ρίχνουμε το κολοκύθι και ανακατεύουμε για 5-10 λεπτά με ξύλινη κουτάλα, προσέχοντας να μην κολλήσει. Το βγάζουμε από τη φωτιά και ρίχνουμε όλα τα υπόλοιπα υλικά. Ανακατεύουμε να ενωθούν καλά. Βουτυρώνουμε το ταψί και στρώνουμε 5 φύλλα βουτυρωμένα το καθένα χωριστά. Αδειάζουμε το μίγμα και το σκεπάζουμε με τα υπόλοιπα φύλλα που επίσης τα βουτυρώσαμε χωριστά το καθένα. Χαράζουμε την επιφάνεια σε παράλληλες γραμμές και ψήνουμε στους 180° στο μαντέμι για μία περίπου ώρα. Αφού κρυώσει το γλυκό το περικόβουμε με το σιρόπι καυτό.

Ελένη Χ.

Καθρέφτη, καθρεφτάκι μου

Μια ανέξοδη μάσκα για λαμπερά μαλλιά

Αν βαριέστε να ψάχνετε προϊόντα, που να περιέχουν μεταξύ άλλων, την καφεΐνη στα συστατικά τους και θέλετε πραγματικά μια ανέξοδη μάσκα για λαμπερά μαλλιά, τότε δεν έχετε παρά να δοκιμάσετε την παρακάτω πανεύκολη μάσκα με καφέ!

Θα χρειαστείτε:

2 κουταλιές της σούπας σκόνη καφέ

1 κουταλιά της σούπας μέλι

1 κουταλιά της σούπας ελαιόλαδο

Η προετοιμασία θα σας πάρει λιγότερο από λεπτό!

Σε ένα γυάλινο μπολ ανακατέψτε πολύ καλά τον καφέ,

το μέλι και το ελαιόλαδο. Αν θέλετε μπορείτε να διπλασιάσετε τις ποσότητες των συστατικών της συνταγής, ανάλογα με το μήκος των μαλλιών σας.

Απλώστε τη μάσκα στα μαλλιά σας, κυρίως στο τριχωτό της κεφαλής σας, κάνοντας κυκλικές κινήσεις και αφού την αφήσετε τη για 15-30 λεπτά, ξεπλύνετε.

Ο καφές μαλακώνει και προσθέτει λάμψη στα μαλλιά.

Η μάσκα μαλλιών είναι ίσως ο καλύτερος τρόπος για να χρησιμοποιήσετε τον καφέ στα μαλλιά σας, μιας και τονώνει τους θύλακες της τρίχας και επιταχύνει την ανάπτυξή τους.

Κομμωτήριο
Μαρία Σταυροπούλου
τηλ. 693 494949
27310 57567

Κήπος και θεράντα

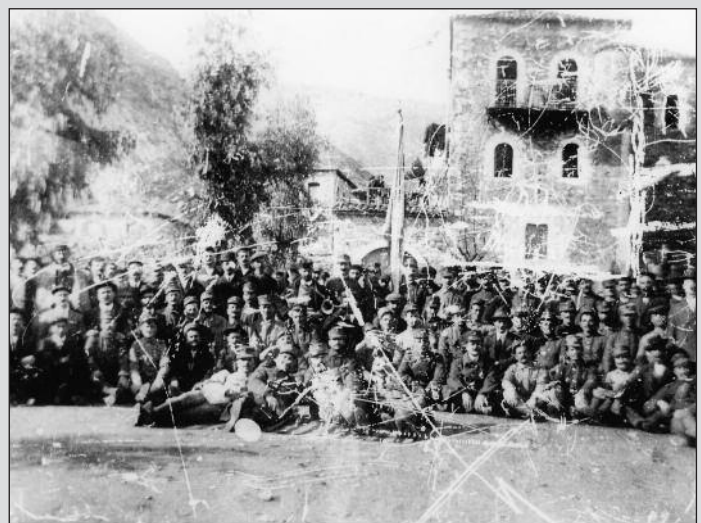
Η βασίλισσα (μπιγόνια φυλλώματος)

Υπάρχουν πολλά είδη με πιο διάσημη τη begonia rex τη βασίλισσα. Το φύλλωμά της αποτελεί διακοσμητικό στοιχείο και τα άνθη της κρέμονται σαν ροζ κρύσταλλοι πολυέλαιου. Η

Η βασίλισσα είναι φυτό εσωτερικού χώρου και τοποθετείται η γλάστρα σε σημείο με φωτεινότητα μεν αλλά σε ημισκιά, και ποτίζεται αραιά. Χρειάζεται ατμοσφαιρική υγρασία, και σταθερή θερμοκρασία 16-21ο. Το καλοκαίρι θέλει αρκετό πότισμα γιατί έχει μεγάλα φύλλα. Πολλαπλασιάζεται εύκολα με μοσχεύματα φύλλων ή και με διαίρεση του φυλλώματος. Φυτεύεται σε μεγάλη γλάστρα γιατί αναπτύσσεται πολύ.

Αναμνήσεις

ΚΙΝΗΜΑ 1917
ΠΥΡΓΟΣ ΤΖΩΡΤΖΑΚΗ

Από το αρχείο Τζωρτζάκη

Στα προηγούμενα τεύχη, δημοσιεύαμε δημοτικά τραγούδια, αναγράφοντας το όνομα των συμπατριωτών μας που τα τραγούδησαν. Αυτή τη φορά αναδημοσιεύουμε από την εφημερίδα «Βορειοδημότης» ποιήματα που έγραψαν συμπατριώτες μας για το χωριό μας.

Νοσταλγία

Απ' την πατρίδα μακριά
σκέπτομαι μα γαλήνη
να 'μουν πάλι εκεί ψηλά
την Καστανιά να βλέπω.

Να έμπαινε στα στήθια μου
του έλατου η ευωδιά
σαν θα πηδούσα στα βουνά
ανάμεσα σ' ασφάκες και αφάνες.

Θα έτρωγα ψωμί κι ελιά
ψηλά στην Παναγίτσα
και το βραδάκι στις γιαγιάς
τα άστρα θα μετρούσα.

Και σαν νωρίς με την αυγή
οι καμπάνες θα ακουγόνταν
θα ήξερα πως όλοι γύρω μου
ένα θεό λατρεύουν.

Ματούλα Π. Σπαράγγη ΗΠΑ

Οι γονείς Νικόλαος
Αντωνάκης και
Ευθαλία
Αλαφόγιαννη.
Στην αγκαλιά του
πατέρα η Κωστούλα
Βαθειά (όνομα του
άντρα της), στην
αγκαλιά της μητέρας
η Αγγελική και
όρθιος ο Γεώργιος.
Η Αγγελική και ο
Γιώργος δεν ζουν
σήμερα.

Το Καστόρι

Καστόρι μου σε αγαπώ,
κοντά σου πάλι έρχομαι,
μ' έναν καημό για να σου πω
λίγα απ' αυτά που θέλω.

Θέλω και πάλι ν' ανεβώ
εις του Γαλή τ' αλώνι
για να πετάξω τον αιτό
να γίνει χελιδόνι.

Θέλω στην Τίκλα ν' ανεβώ,
τον κάμπο ν' αγναντέψω
και κάτω στα πουρνάρια της
σπαράγγια να μαζέψω.

Στο Άγιο-Μάμα να βρεθώ,
που θα 'χω τόση δίψα,
να βάζω το κεφάλι μου
στη μεσιανή κορίτα.

Να δω και τις νοικοκυρές
να ανάβουν τα καζάνια,
που πλένουνε τα ρούχα τους
κι απλώνουν στα πλατάνια.

Το πατρικό σπιτάκι μου
θέλω να προσκυνήσω
τις κρεμασμένες πέτρες του
να σκύψω να φιλήσω.

Στο πατρικό μου ν' ανεβώ
το ξύλινο μπαλκόνι
ν' ακούσω να γλυκολαλεί
της Κούρνιζας τ' ανδόνι.

Καστόρι μου σε αγαπώ
άλλο δεν θ' αγαπήσω
και τη στερνή μου την πνοή
σε σένα θε' ν' αφήσω.

Ιωάν. Μπέλκας Αθήνα

Καστανιά λεβεντογέννα

Αχ! Χωριό μου αγαπημένο
Καστανιά κρυφό καμάρι,
σ' έχουν εγκαταλειμμένο
οι μικροί και οι μεγάλοι.

Σαν μανούλα σε πονούμε
σαν χωριό σε λαχταρούμε
και το όνειρό μας είναι
κάποια μέρα να σε δούμε.

Νοσταλγείς πάντα που θα 'ναι
τα δικά σου τα παιδιά
κι ας τα χαίρονται τα ξένα
κι ας τα τρέφει η ξενιτιά.

Τι βαριά είναι τα ξένα
τι βαρύς ο χωρισμός
ορφανός από πατρίδα
ειν' αγιάτρευτος καημός.

Κι αν σου φεύγουν οι λεβέντες
για τα έρημα τα ξένα
μα ποτέ δεν σε ξεχνάνε
Καστανιά λεβεντογέννα.

Βασιλική Λιαπέρδου

Γ.Α.Κ. - ΑΡΧΕΙΑ Ν. ΛΑΚΩΝΙΑΣ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΑΡΧΕΙΩΝ

9 ΙΟΥΝΙΟΥ 2018

Την Παρασκευή 8 Ιουνίου 2018, στο πλαίσιο του εορτασμού της Διεθνούς Ημέρας Αρχείων επί της οδού Κωνσταντίνου Παλαιολόγου 29-31, μπροστά από την είσοδο του «παλιού μεταξουργείου» της Σπάρτης, πραγματοποιήθηκε μικρή υπαίθρια έκθεση με θέμα: «Μετάξι, Λακωνία 19ος αι. - αρχές 20ού, Επιλογές Τεκμηρίων».

Η έκθεση είχε σαν στόχο να πληροφορήσει το ευρύ κοινό για την παραγωγή, το εμπόριο και τη χρήση του μεταξίου στο λακωνικό χώρο, μέσα από πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές, τις οποίες η Υπηρεσία των Γ.Α.Κ. έχει

συλλέξει και διασώζει στο χρόνο.

Παρουσιάστηκαν 5 πίνακες με ψηφιακές αποτυπώσεις σελίδων βιβλίων, σπάνιων επιστολών εμπόρων και ιδιωτών, συμβολαιογραφικών πράξεων, άρθρων σε παλιές εφημερίδες και περιοδικά με στοιχεία για το μετάξι, θα αναρτηθούν μπροστά από το μοναδικό σωζόμενο «μεταξουργείο» της πόλης σε μία διαχρονική «συνομιλία» μαζί του.

Τα αρχειακά τεκμήρια αναδεικνύουν την οικοτεχνική δραστηριότητα αγροτών της Λακωνίας για την παραγωγή κουκουλιών και τη μεταποίησή τους σε μετάξι, καθώς

και την εμπορία και εξαγωγή των προϊόντων αυτών στις μεγάλες αγορές της Ευρώπης και της Ανατολής. Παράλληλα, πληροφορούν για την πρωτοβιομηχανική δραστηριότητα που σημειώθηκε στην πόλη της Σπάρτης ήδη από το 1837, με την ίδρυση του πρώτου μηχανικού μεταξουργείου από τον μεγαλέμπορο της Αγκώνας Κωνσταντίνο Δουρούτη. Τέλος, σε μια τελευταία ενόπτη, οι αρχειακές πηγές «διηγούνται» την παρουσία του μεταξίου στη φορεσιά των Λακώνων τον 19ο αιώνα.

Η έκθεση έγινε υπό την αιγίδα Νομικού Προσώπου Πολιτισμού και Περιβάλλοντος του Δήμου Σπάρτης

Από το φυλλάδιο των ΓΑΚ

Η Αγγέλικα Διπλάρη στην ATHENS JEWELRY WEEK

Η γνωστή πλέον παρέμβαση για τρίτη συνεχή χρονιά κάλυψε μια εβδομάδα αφιερωμένη στους σύγχρονους δημιουργούς κοσμημάτων, την τέχνη τους και τις πρωτότυπες δουλειές τους, 23-30 Μαΐου 2018.

λεγμένων καλλιτεχνών σύγχρονου κοσμήματος από την Ελλάδα και το εξωτερικό.

Εκτός της κεντρικής έκθεσης, η διοργάνωση περιλάμβανε ακόμη 9 ατομικές και ομαδικές εκθέσεις, διαλέξεις και σεμινάρια, και επίσης δόθηκαν βραβεία. Και βέβαια στην έκθεση συμμετείχε η πατριώτισσά μας Αγγέλικα Διπλάρη, η οποία δεν παύει να μας εκπλήσσει με τις καλλιτεχνικές δημιουργίες της.

Ε. Α.

Η κεντρική έκθεση είχε τίτλο «Τέχνη + Κόσμημα: Τεχνόμενοι Χώροι» και φιλοξενήθηκε από το Μουσείο Μπενάκη της οδού Πειραιώς με τη συμμετοχή 52 επι-

Βιβλιοπαρουσίαση

«Άρωμα ρεζεντάς», Ρούλας Σαμαϊλίδου

Εκδόσεις Μιχάλη Σιδέρη

Η Ρούλα Σαμαϊλίδου γεννήθηκε στη Μύρινα της Λέσβου. Αποφοίτησε από την Αρσάκειο Παιδαγωγική Ακαδημία Αθηνών και στη συνέχεια εργάστηκε σε Τράπεζα. Τα τελευταία χρόνια ζει στη Σπάρτη. Εδώ συνάντησε τη Βαλεντίνη (Ελένη Μελά). Οι ατέλειωτες συζητήσεις μαζί της έδωσαν τον πυρήνα για το τελευταίο της μυθιστόρημα. «Θαρρείς και περίμενε να γίνει η παρουσίαση του βιβλίου και μετά να φύγει», μάς έλεγε η συγγραφέας την ημέρα της κηδείας της

αείμνηστης Ελένης. «Σίγουρα ήταν καλλονή στα νιάτα της. Και τώρα το πρόσωπό της γερασμένο αλλά όμορφο, τα μάτια της σπινθηροβόλα, η φωνή της ήρεμη, απαλή και ευγενική. Η μνήμη δεν την είχε εγκαταλείψει κι ένιωθε τυχερή που το σεντούκι του νου και της ψυχής της ήταν γεμάτο». Η μοίρα την διάλεξε να είναι ο κρίκος για να δέσουν οι ζωές τριών γυναικών στη δίνη σημαντικών ιστορικών γεγονότων. Τρεις γενιές γυναικών: Η Άννα, η Γκιζέλα και η Βαλεντίνη σ' ένα μυθιστόρημα γοπητευτικό, όπου μύθος και πραγματικότητα συμπορεύονται.

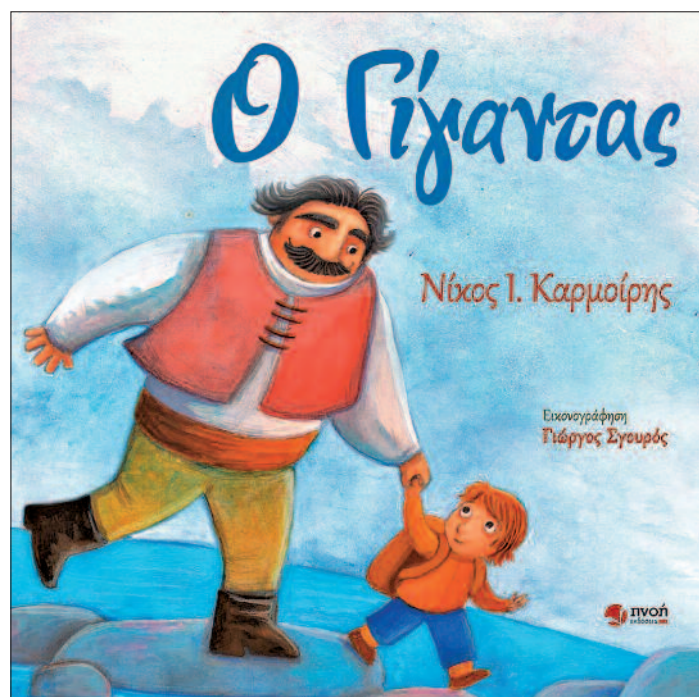
Β. Κ.

Ο Γίγαντας, Νίκου Ι. Καρμοίρη

Εκδόσεις Πνοή

Έχετε δει ποτέ Γίγαντα; Να πατά στο χώμα και να τρίζει η γης; Να μαζεύει τους καρπούς μεμιάς από τα δέντρα; Να σπκώνει ανθρώπους στα χέρια του; Κι όμως κάποτε υπήρχε ένας Γίγαντας που ζούσε σε κάποιο χωριό δίπλα στο ποτάμι. Ήταν αγαπτός απ' όλους, αλλά ένα αγόρι, ο μικρός Λεωνίδας, τον φοβόταν. Μέχρι που μια τυχαία συνάντηση μαζί του τον έκανε ν' αλλάξει γνώμη...

Μια ιστορία για τις φοβίες και τη δύναμη της φιλίας. Ένα τρυφερό παραμύθι με πολλαπλά μηνύματα αισιοδοξίας, για τη σημασία των υγιών προτύπων στη ζωή ενός παιδιού και για τον κύκλο της ζωής που δεν κλείνει ποτέ...

Ένα υπέροχο βιβλίο για τα παιδιά μας.

Ρόν Λαμπή

Επειδή, πολλά κοινωνικά θέματα, αλλά και άλλες εκδηλώσεις, μάς διαφεύγουν ή δεν τα μαθαίνουμε έγκαιρα, παρακαλούμε τους αναγνώστες μας και τα μέλη μας, να μας ενημερώνουν για τα συμβαίνοντα, είτε μέσω των ανταποκριτών μας, είτε, απευθείας, σε μας τους ίδιους.

ΑΦΙΞΕΙΣ ΟΜΟΓΕΝΩΝ

Από Αμερική ήλθαν: Ο Παναγιώτης Σταυρόπουλος, ο Χρήστος Παναγάκης με τη σύζυγό του Κατερίνα, ο Κώστας Κουτρομπής του Πανάγου, ο Γιώργος Κουτρομπής του Πανάγου, ο Χρήστος Κάτζιας του Σπυριδώνος, ο Νικήτας Μουτής του Νικολάου, ο Παναγιώτης Ζιάβρας του Νικολάου με τα παιδιά και τα εγγόνια του, ο Γιώργιος Αλεβίζος με τη σύζυγό του Λουίζα, η Emily Prathafaktis εγγονή του Ανδρέα και της Γεωργίας Φρουτζή, η οποία επισκέφτηκε τον παππού και την γιαγιά στα πλαίσια εκπαιδευτικής περιήγησης σε ιστορικές πόλεις της Ελλάδας με ομάδα καθηγητών του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνιας..

Από Αυστραλία: η Δέσποινα Κακούνη του Αναστάση.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

• Η Παναγιώτα και ο Νίκος Λαμπράκης του Χρήστου απέκτησαν στις 31/10/2017 το πρώτο τους παιδί, ένα κοριτσάκι.

• Ιερέας μας πατέρας Νεκτάριος Παπαδόπουλος και η πρεσβυτέρα Αγγελική απέκτησαν στις 18/05/2018 το τρίτο τους παιδί, ένα αγοράκι.

• Η Δήμητρα Ντάνου και ο Δημήτρης Λαφογιάννης του Χρήστου απέκτησαν στις 21/06/2018 το δεύτερο παιδί του ένα κοριτσάκι.

Ευχόμαστε στους γονείς να τους ζήσουν τα νεογέννητα και να είναι καλότυχα και ευτυχημένα στη ζωή τους.

ΓΑΜΟΙ

• Ο Σπύρος Βαριαδάκης του Διαμαντή και της Αγγελικής Παρασκευοπούλου και η Έλενα Φερέτου του Κωνσταντίνου παντρεύτηκαν στις 15/06/2018 στον Ι.Ν. του Αγ. Κοσμά και στη συνέχεια βάπτισαν

το αγοράκι τους και του έδωσαν το όνομα Διαμαντής.

Στους νεόνυμφους ευχόμαστε να ζήσουν ευτυχημένοι και το νεοφώτιστο αγοράκι τους να είναι καλότυχο και ευτυχημένο στη ζωή του.

ΠΕΝΘΗ

• Ο Ιωάννης Χαραλαμπάκος του Χαραλάμπους πέθανε στις 21/2/2018 στην Αυστραλία σε ηλικία 41 ετών

• Ο Γεώργιος Μόρφης του Αθανασίου πέθανε στις 20/02/2018 στην Πελλάνα σε ηλικία 48 ετών.

• Ο Ευγένιος Ρασσιάς του Φιλίππου πέθανε στις 02/03/2018 στην Πελλάνα σε ηλικία 84 ετών.

• Ο Χρήστος Ντέρος του Παναγιώτη πέθανε στις 01/04/2018 στη Σπάρτη σε ηλικία 77 ετών.

• Η Κούλα Τσίπουρα του Κωνσταντίνου πέθανε στις 09/04/2018 στα Περιβόλια σε ηλικία 86 ετών.

• Ο Αθανάσιος Γενοβέζος του Χαραλάμπους πέθανε στις 10/4/2018 στο Καστρί σε ηλικία 83 ετών.

• Η Σπυριδούλα Μηλιάκου του Αντωνίου (μητέρα της Γιαννούλας Π. Κούμαρη) πέθανε στις 12/04/2018 στο Καστόρειο σε ηλικία 92 ετών και κηδεύτηκε στην Κορυτσά.

• Ο Κωνσταντίνος Πάντζας του Παναγιώτη και της Ποτούλας Συκαρά πέθανε στις 25/05/2018 στην Αμερική σε ηλικία 37 ετών.

• Ο Νικήτας Σπαράγγης του Ηλία πέθανε στις 10/06/2018 στην Αμερική σε ηλικία 78 ετών.

• Ο Κωνσταντίνος Μίχος του Παναγιώτη πέθανε στις 17/06/2018 στην Αθήνα και κηδεύτηκε στην Πελλάνα σε ηλικία 84 ετών.

Συλλυπούμαστε τους οικείους και τους ευχόμαστε την από Θεό παρηγοριά.

E.B.

Ευχαριστήριο

Εγώ προσωπικά και η οικογένεια του Νίκου και της Ποτούλας Γιαννοπούλου ευχαριστούμε θερμά τους αιμοδότες και τους συντελεστές, που σπηρίζουν την Τράπεζα αίματος Καστορείου στο Νοσοκομείο της Σπάρτης καθώς και τον διαχειριστή κ. Μπάμπη Μπασκουρέλο για την άμεση ανταπόκρισή του σε αιτήματά μας για διάθεση αίματος. Από την προσωπική μας εμπειρία εκτιμήσαμε το πόσο σημαντική και χρήσιμη είναι η ύπαρξη της Τράπεζας αίματος για όλους τους κατοίκους των Βορειών Δήμων. Ευχόμαστε από καρδιάς σε όλους τους αιμοδότες της περιοχής μας να είναι γεροί και δυνατοί και να συνεχίσουν να σπηρίζουν με τη μεγάλη προσφορά τους την τόσο χρήσιμη για όλους μας Τράπεζα αίματος Καστορείου.

Ελένη Βλαχογιάννη

Πρόσκληση σε Τακτική Συνεδρίαση (Κληροδότημα Δ. Σπυροπούλου)

Την Τρίτη στις 19 η Ιουνίου 2018 προσκλήθηκαν σε τακτική συνεδρίαση τα μέλη της Οικονομικής Διαχειριστικής Επιτροπής του Δήμου Σπάρτης. Το πρώτο από τα θέματα ήταν «Περί ψηφίσεως προϋπολογισμού εσόδων-εξόδων οικονομικού έτους 2018 του Κληροδοτήματος Δημητρίου Σπυρόπουλου Τοπικής Κοινότητας Καστορείου». Δεν έχουμε ενημερωθεί για τα πρακτικά ούτε για τη σχετική απόφαση. Ίσως να ήταν απλώς τυπική η συνεδρίαση με αποτέλεσμα μηδέν. Όμως πρέπει να πούμε ότι σχετικά με το κληροδότημα παρατηρούμε «σιγήν ασυρμάτου» από τις δημοτικές αρχές. Το κτίριο παλιώνει, φθείρεται και πραγματικά δε φαίνεται ευόιση η μοίρα του. Είναι άραγε στα πλάνα έστω και σε βάθος χρόνου του Δήμου να αναζητήσει χρηματοδότηση για την ανακαίνιση του κτιρίου; Μια κατάλληλη ανακαίνιση μπορεί να δημιουργήσει έναν πολυχώρο που θα ήταν εύκολα αξιοποιήσιμος και που θα μπορούσε να αποφέρει και κάποια χρήματα στο Δήμο, δεδομένων των νέων συνθηκών που δημιούργησε ο νέος δρόμος.

E.A.

ΧΟΡΗΓΟΙ

ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ ΙΩΑΝΝΑ	5	ΜΥΡΙΔΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑ	5
ΤΖΩΡΤΖΑΚΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	5	ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ	45
ΛΙΑΠΗ ΠΟΤΟΥΛΑ (Γ. ΑΛΕΙΦΕΡΗ)	35	ΛΥΡΑΝΤΖΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	5
ΚΟΥΡΕΜΠΙΑΝΑ ΜΑΡΘΑ	20	ΜΟΥΤΗΣ ΠΕΤΕΡ	82
ΝΙΚΗΤΑΚΗ ΑΙΤΕΛΙΚΗ	70	ΓΕΩΡΓΑΤΣΟΣ ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ	50
ΛΑΜΠΟΥ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ	5	ΜΑΡΚΟΥ ΕΥΓΕΝΙΑ (Χ. ΛΑΜΠΗΣ)	52

ΠΩΛΕΙΤΑΙ

**στο Καστόρι οικόπεδο 400 τμ.
πλησίον της αγοράς με ημιτελές
κτίσμα 86 τμ. Τιμή ευκαιρίας.
Πληροφορίες στο τηλέφωνο
6938257512.**

BILL'S HOUSE
KAFE - BAR

ΚΑΣΤΟΡΕΙΟ
Τηλ: 27310 57918
Κιν: 693 634 4073

K
ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ home
Είδη οικιακής χρήσεως • Φωτιστικά
Είδη δώρων • Επιπλά εξοχής

Δαμασπίπου 35 - Αγία Ιλίσια
Τηλ./Fax: 210 7757337
e-mail: karagiannishome@hotmail.com
Καταγιαννης home, www.karagiannishome.gr

Λαμπής Κων/νος

Ζυγνάντποις
καφενείο • ψητοπωλείο

Καστόρειο Λακωνίας
Τηλ.: 27310 57278, Κιν.: 6942642258

ΥΛΙΚΑ ΟΙΚΟΔΟΜΩΝ
ΧΩΜΑΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

ΜΟΥΤΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΚΑΣΤΟΡΙ ΛΑΚΩΝΙΑΣ
ΤΗΛ.: 27310 57286 ΚΙΝ.: 6942461314

ΜΕΖΕΔΟΠΩΛΕΙΟ

Πηρονο
Πενιές

Καστόρι Κεντρικη Πλατεία
Τηλ. 27310 57034 697 6734593

ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ
ΚΑΣΤΟΡΕΙΟΝ
Τηλ. 2731057218

SUPER MARKET
ΣΙΔΗΡΙΚΑ - ΧΡΩΜΑΤΑ
ΥΔΡΑΥΛΙΚΑ - ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΡΤΟΠΟΪΑΣ
«Η ΚΑΣΤΑΝΙΑ»
ΧΩΡΙΑΤΙΚΟ ΠΑΞΙΜΑΔΙ 70%

ΜΑΡΙΑ ΓΙΑΚΟΥΜΑΚΗ
ΚΑΣΤΟΡΕΙΟΝ ΣΠΑΡΤΗΣ
Τηλ. 2731057571, 6944504728

ΟΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΑΥΞΑΝΟΥΝ
Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ
ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ

SUPER MARKET
ΛΑΓΑΝΑΣ

Μέλος Ομίλου
Νικόλαος Δ. Λαγανάς
Καστόρι Λακωνίας
Τηλ. 2731057468

ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΕΙΑ
ολικούδης
Σπάρτης

Εργαστήριο Μανιατών 17 τηλ.27310 29254

ΠΡΑΤΗΡΙΑ

1 ☺	Πλατεία Δούκο	τηλ.27310 27180
2 ☺	Καστόρι	τηλ.27310 57758
3 ☺	Γεράκι	τηλ.27310 71705
4 ☺	Μολόσι	τηλ.27320 22306
5 ☺	Ασιπιός	τηλ.27320 83040

ΚΑΦΕΝΕΙΟ
ΤΟ ΣΤΕΚΙ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΗΛ. ΓΑΡΥΦΑΛΗΣ

☎ 27310 57221

Ευαγγελία Νικολοπούλου
Καστόρειο Δήμου Πελλάνας
Λακωνία - Σπάρτη
TK 23100

τηλ: 27310 57118, 6909482756
fax: 27310 57205
www.kastorihotel.com
www.focusgreece.gr
email: info@kastorihotel.com

- Φυσικοθεραπεία
- Σπονδυλοθεραπεία
- Βελονισμός
- Ηλεκτροβελονισμός
- Αγιουρβέδικη μάλαξη
- Rejounance
- Λεμφική μάλαξη

Βασιλική Βιοσβή
Τηλ: 6937219636

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΦΙΛΩΝ ΤΑΪΓΕΤΟΥ «Η ΛΟΥΣΙΝΑ» Δράσεις β' τριμήνου 2018

Δράσεις - Υποδομές

- Συνεργείο του συλλόγου επισκεύασε τη μεγάλη ξύλινη σκάλα στο βράχο στο Φαράγγι των Μύλων.

- Ολοκληρώθηκε και το ελλείπον τμήμα της καινούργιας κουραστικής, στο γεφυράκι στο Μαρμαρογέφυρο.

- Ολοκληρώθηκαν οι εργασίες στις πηγές Αγιάννη Θεολόγου και ολοκληρώνονται οι εργασίες στην πηγή της Βάγιας στον Αγιομάμα.

- Τοποθετήθηκαν πινακίδες κατεύθυνσης στη διασταύρωση του ποταμού Κάστορα προς το Βρυσιώτικο, τη Δεξαμενή και την

Ανάληψη Γεωργιτίου.

- Έγινε τοποθέτηση υδροροής στον Αγιάννη το Νοστευτή για το γέμισμα της δεξαμενής.

- Έγινε καθαρισμός από συνεργείο του συλλόγου του μονοπατιού Μαρμαρογέφυρο-Γέφυρα-Δεξαμενή Πισαγιάννη-εκκλησιάκι Λουκά και Δεξαμενή Πισαγιάννη-Καμάρι.

- Για τους προσεχείς μήνες έχουν προγραμματιστεί συντήρηση και καθαρισμοί στα μονοπάτια: Ι.Μ. Ζωοδόχου Πηγής στο Καστρί - Γουρνίτσα - Δίρρεμα - Σταυρούλης, Βασιονιά - Μαλακάσα -

Δίρρεμα, Άγιος Νικόλαος - Άγιος Παντελεήμων - Γεωργίτσι και Σουσιάνοι - Ποτισιώνας - Λυκοδιάσελο - Γούβες

Εξορμήσεις

- Στις 13 Μαΐου 2018 συνοδεύσαμε τους φίλους «Μονοπάτια

στη φύση» στο φαράγγι του Κάστορα.

- Στις 27 Μαΐου συνοδέψαμε τους φίλους της ομάδας του «River Sessions», που συναντήθηκαν στο τριήμερο 26-28/5/2018 στο Καστόρειο, στο Φαράγγι του Κάστορα και το Βρυσιώτικο μέχρι τον Άγιο Λουκά.

- Στις 30 Μαΐου με πολυπληθή ομάδα των φίλων του ΕΟΣ Σπάρτης περπατήσαμε στο φαράγγι του Κάστορα και στο Βρυσιώτικο.

Παρακαλούνται όσοι φίλοι θέλουν να προσφέρουν στις δράσεις του συλλόγου, να επικοινωνούν με τον Κώστα Λαγανά στο τηλ. 6974098419.

Κων. Χ. Λαγανάς

Εικόνες από τη φύση μας

ΣΑΛΒΙΑ Η ΑΡΓΥΡΗ (ΦΑΣΚΟΜΗΛΙΑ)

Αρωματικό φυτό, διαιτηές που φύεται σε πετρώδεις τοποθεσίες και χέρσα χωράφια. Φύλλα σε εντυπωσιακό ρόδακα και άνθη λευκά σε κυκλική αρμονική διάταξη κατά επάλληλους σπονδύλους.

Φωτο: Β. Λαγανάς
Κείμενο: Κ. Χ. Λαγανάς